NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY VERICA TRSTENJAK prednesené 2. júna 2010[1]

Obsah

I — Úvod ..... I - 10165

II — Právny rámec ..... I - 10166

A — Právna úprava Spoločenstva ..... I - 10166

1. Primárne právo ..... I - 10166

2. Sekundárne právo ..... I - 10167

a) Smernica 68/151/EHS ..... I - 10167

b) Smernica 89/667/EHS ..... I - 10168

B — Vnútroštátna právna úprava ..... I - 10168

II — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky ..... I - 10170

IV — Konanie na Súdnom dvore ..... I - 10171

V — Hlavné tvrdenia účastníkov konania ..... I - 10171

VI — Právne posúdenie ..... I - 10172

A — Úvodné poznámky ..... I - 10172

1. Aproximácia práva ako právny nástroj európskeho práva obchodných spoločností ..... I - 10172

2. Predmet právnej úpravy smernice 68/151 ..... I - 10173

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

B — Prejudiciálna otázka ..... I - 10174

1. Sekundárne právo ako kritérium posúdenia ..... I - 10176

a) Uplatniteľnosť smernice 68/151 ..... I - 10176

i) Existencia akciovej spoločnosti v zmysle článku 1 smernice 68/151 ..... I - 10176

ii) Priznanie obmedzenia ručenia ..... I - 10176

iii) Ručenie za záväzky kapitálovej spoločnosti ..... I - 10178

iv) Rozsah ručenia akciovej spoločnosti ..... I - 10180

b) Zlučiteľnosť so smernicou 68/151 ..... I - 10180

2. Zlučiteľnosť s primárnym právom ..... I - 10183

a) Prípustnosť opierania sa o primárne právo ..... I - 10183

b) Sloboda usadiť sa ..... I - 10184

i) Uplatniteľnosť článku 43 ES a 48 ES ..... I - 10184

ii) Obmedzenie slobody usadiť sa ..... I - 10187

— Článok 43 ES ako všeobecný zákaz obmedzení ..... I - 10187

— Možnosť teleologického vymedzenia zákazu obmedzení .. I - 10189

iii) Odôvodnenie obmedzenia slobody usadiť sa ..... I - 10191

— Ochrana základných práv ako legitímny záujem ..... I - 10192

— Test proporcionality ..... I - 10193

iv) Predbežný záver ..... I - 10200

c) Voľný pohyb kapitálu ..... I - 10200

i) Uplatniteľnosť článku 56 ES ..... I - 10200

ii) Obmedzenie voľného pohybu kapitálu ..... I - 10201

— Článok 56 ES ako všeobecný zákaz obmedzení ..... I - 10201

— Možnosť teleologického vymedzenia zákazu obmedzení .. I - 10202

iii) Odôvodnenie ..... I - 10203

— Ochrana základných práv ako legitímny záujem ..... I - 10203

— Test proporcionality ..... I - 10203

iv) Predbežný záver ..... I - 10204

VII — Návrh ..... I - 10204

I – Úvod

1. Prejednávaný prípad vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného zo strany gréckeho Simvoulio tis Epikratias (Štátna rada, ďalej len „vnútroštátny súd“) podľa článku 234 ES [2], v rámci ktorého sa od Súdneho dvora žiada výklad prvej smernice Rady 68/151/EHS z 9. marca 1968 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 Zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto ochranných opatrení v rámci celého Spoločenstva. [3]

2. Podstatou návrhu na začatie prejudiciálneho konania je spor medzi Idrima Tipou

2 — Podľa Lisabonskej zmluvy, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, podpísanej v Lisabone 13. decembra 2007 (Ú. v. EÚ C 306, s. 1), prejudiciálne konanie v súčasnosti upravuje článok 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

3 — Ú. v. ES L 65, s. 8; Mim. vyd. 17/001, s. 3.

A.E. (ďalej len „žalobca vo veci samej"), akciovou spoločnosťou, ktorá pôsobí v oblasti tlače a televízie, a Ipourgos Tipou Kai Meson Mazikis Enimerosis (ministerstvo pre tlač a masmédiá; ďalej len „žalovaný vo veci samej"), ktorý sa týka zákonnosti pokuty uloženej žalobcovi vo veci samej za porušenie platnej právnej úpravy a etických pravidiel, ktoré upravujú prevádzku televíznych staníc, pričom za jej zaplatenie zodpovedajú spoločne a nerozdielne žalobca, jeho akcionári a členovia predstavenstva.

II – Právny rámec

A – *Právna úprava Spoločenstva*

1. Primárne právo

4. Článok 43 ES znie:

„V rámci nasledujúcich ustanovení sa zakazujú obmedzenia slobody usadiť sa štátnych príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu. Zakazujú sa aj obmedzenia, ktoré sa týkajú zakladania obchodných zastúpení, organizačných zložiek a dcérskych spoločností štátnymi príslušníkmi jedného členského štátu na území iného členského štátu.

Sloboda usadiť sa zahŕňa aj právo začať vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť, založiť a viesť podniky, najmä spoločnosti v zmysle článku 48 odseku 2, za podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov právom štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa, pokiaľ ustanovenia kapitoly o pohybe kapitálu nestanovujú inak."

3. Z právneho hľadiska vznikajú v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania v podstate dve právne otázky, ktoré navzájom súvisia. Po prvé, či v práve Európskej únie týkajúcom sa obchodných spoločností existuje dostatočne určitý koncept právnej formy akciovej spoločnosti, ktorý tak ako právne predpisy mnohých členských štátov uznáva zásadu, podľa ktorej je ručenie kapitálovej spoločnosti obmedzené na majetok spoločnosti. Po druhé vnútroštátny súd sa domáha zistenia, či za okolností prejednávaného prípadu táto zásada dovoľuje, aby bolo toto obmedzenie zrušené. Iba ak by takéto zrušenie obmedzenia bolo v súlade s právom Spoločenstva, bolo by možné rozšíriť ručenie akciovej spoločnosti na majetok akcionárov.

5. Článok 44 ES znie:

„1. Na dosiahnutie slobody usadiť sa v určitej činnosti Rada vydá smernice v súlade

s postupom podľa článku 251 a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom.

2. Rada a Komisia si plnia povinnosti, ktoré im vyplývajú z predchádzajúcich ustanovení, a to najmä:

…

(g) v potrebnej miere koordinujú ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb, ako sa to vyžaduje v členských štátoch od spoločností alebo firiem v zmysle článku 48 ods. 2 s cieľom zabezpečiť rovnocenné záruky v celom spoločenstve.“

6. Článok 48 ES znie:

„So spoločnosťami založenými podľa zákonov členského štátu a ktoré majú svoje sídlo, ústredie alebo hlavné miesto podnikateľskej činnosti v spoločenstve, sa na účel tejto kapitoly zaobchádza rovnako ako s fyzickými osobami, ktoré sú štátnymi príslušníkmi členských štátov.

Spoločnosťami sa rozumejú spoločnosti založené podľa občianskeho alebo obchodného práva vrátane družstiev a iných právnických osôb podľa verejného alebo súkromného práva s výnimkou neziskových spoločností.“

7. Článok 56 ES znie:

„1. V rámci ustanovení tejto kapitoly sú zakázané všetky obmedzenia pohybu kapitálu medzi členskými štátmi a tretími krajinami.

2. V rámci ustanovení tejto kapitoly sú zakázané všetky obmedzenia platieb medzi členskými štátmi a medzi tretími krajinami.“

2. Sekundárne právo

a) Smernica 68/151/EHS

8. Smernica 68/151, uplatniteľná *ratione temporis*, stanovovala dovtedy, kým bola nahradená smernicou 2009/101/ES [4], ktorá nadobudla účinnosť 21. októbra 2009, koordináciu ochranných opatrení podľa práva obchodných spoločností v členských štátoch na ochranu záujmov spoločníkov obchodnej spoločnosti a tretích osôb.

4 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/101/ES zo 16. septembra 2009 o koordinácii záruk, ktoré sa od obchodných spoločností v zmysle článku 48 druhého odseku Zmluvy vyžadujú v členských štátoch na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto záruk (Ú. v. EÚ L 258, s. 11).

9. Podľa odôvodnení tejto smernice „koordinácia ustanovená v článku 54 ods. 3 písm. g) [Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva] a vo Všeobecnom programe zrušenia prekážok obmedzujúcich slobodu usadiť sa predstavuje naliehavú záležitosť, najmä vo vzťahu k akciovým spoločnostiam, komanditným spoločnostiam na akcie a spoločnostiam s obmedzeným ručením, keďže činnosť týchto spoločností často prekračuje hranice štátu“. Odôvodnenia tejto smernice taktiež uvádzajú, že „v týchto záležitostiach sa predpisy spoločenstva vo vzťahu k týmto spoločnostiam musia prijať súčasne, pretože jedinou ochranou, ktoré tieto poskytujú pre tretie osoby, sú ich aktíva“.

10. Článok 1 smernice, ktorý bol zmenený a doplnený Aktom o pristúpení Helénskej republiky [5], znie:

„Koordinačné opatrenia nariadené touto smernicou sa vzťahujú na zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov týkajúce sa nasledujúcich druhov spoločností:…

v Grécku:

ανώνυμη εταιρία, εταιρία περιωρισμένης ευθύνης, ετερόρρυθμη κατά μετοχές εταιρία [akciové spoločnosti, komanditné spoločnosti na akcie a spoločnosti s ručením obmedzeným].“

11. Smernica 68/151 sa delí na tri oddiely. Oddiel I upravuje zverejňovanie dokladov spoločnosti, oddiel II obsahuje ustanovenia, ktoré sa týkajú platnosti záväzkov prijatých spoločnosťou, a oddiel III upravuje neplatnosť spoločnosti.

b) Smernica 89/667/EHS

12. V odôvodneniach dvanástej smernice Rady 89/667/EHS v oblasti práva spoločností z 21. decembra 1989 o obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom [6] sa uvádza, že „je dôležité vytvoriť právny nástroj umožňujúci obmedzenie ručenia jednotlivých podnikateľov v rámci spoločenstva, bez toho, aby tým boli dotknuté právne predpisy členských štátov, ktoré za výnimočných okolností vyžadujú od podnikateľa zodpovednosť za záväzky jeho podnikania“.

B – *Vnútroštátna právna úprava*

13. Článok 5 ods. 1 gréckej ústavy zakotvuje právo všetkých občanov na slobodný rozvoj osobnosti a na účasť na spoločenskom, hospodárskom a politickom živote pri rešpektovaní

5 — Ú. v. ES L 291, s. 89.

6 — Ú. v. ES L 395, s. 40; Mim. vyd. 17/001, s. 104.

práv iných, ústavy a dobrých mravov. Odsek 3 tohto článku stanovuje, že osobná sloboda je nedotknuteľná.

14. Článok 106 ods. 2 tejto ústavy stanovuje, že výkon súkromnej hospodárskej činnosti nemôže narušiť slobodu a ľudskú dôstojnosť, zatiaľ čo článok 15 ods. 2 ústavy stanovoval (vo verzii, ktorá bola platná pred novelizáciou ústavy z roku 2001), že prevádzkovatelia rozhlasového a televízneho vysielania, ktorí podliehajú kontrole štátu, zabezpečujú šírenie objektívnych informácií a kvalitnú úroveň vysielania.

15. Zákon č. 2328/1995 upravuje činnosť súkromných televízií. Podľa jeho § 1 ods. 9 akcie akciových spoločností, ktoré prevádzkujú televízne vysielanie, musia byť akciami na meno. Podľa jeho článku 1 ods. 10 môže byť každá akciová spoločnosť držiteľom iba jednej licencie na založenie, vznik a správu televíznej stanice alebo mať podiel iba v jednej spoločnosti, ktorá je držiteľkou tejto licencie. Podiel každej fyzickej alebo právnickej osoby v takýchto spoločnostiach nesmie byť vyšší než 25 % základného imania. Akcionári, ktorí vlastnia viac než 2,5 % akcií, a členovia predstavenstva spoločností, ktoré žiadajú alebo sú držiteľkami licencie na prevádzku televíznej stanice, nesmú byť odsúdení za trestné činy, ktoré majú za následok stratu verejnej funkcie. Pre akcionárov ďalej platí povinnosť preukázať pôvod ich majetku, ako je stanovené v príslušnom zákone. Článok 1 ods. 11 okrem toho stanovuje nezlučiteľnosť medzi účasťou v spoločnosti poverenej výkonom prác alebo poskytnutím služieb zo strany štátu a účasťou v spoločnosti, ktorá prevádzkuje televíznu stanicu. Odsek 13 tohto článku stanovuje povinnosť oznámiť príslušnému ministerstvu každý prevod akcií v rámci tejto spoločnosti, ktorý presiahne 2,5 % základného imania. Článok 3 uvedeného zákona stanovuje etické pravidlá, ktoré musia prevádzkovatelia televízneho vysielania dodržiavať, pričom článok 4 ods. 3 uvádza správne sankcie za porušenie týchto pravidiel. Predovšetkým pokiaľ ide o tieto sankcie, stanovuje, že pokuty sa ukladajú spoločne a nerozdielne, teda nielen spoločnosti, ktorá je držiteľom licencie na založenie, vznik a správu televíznej stanice, jej právnym zástupcom a členom predstavenstva, ale aj všetkým akcionárom, ktorí vlastnia viac než 2,5 % základného imania.

16. Zákon č. 2190/1920 obsahuje všeobecnú právnu úpravu akciových spoločností. V zmysle jeho článku 1 je akciová spoločnosť „kapitálová spoločnosť, ktorá má právnu

subjektivitu a za svoje záväzky ručí iba svojím majetkom“.

III – Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

17. Žalovaný vo veci samej uložil rozhodnutím z 11. mája 2001 pokutu vo výške 10 000 000 gréckych drachiem akciovej spoločnosti Nea Tileorasi, ktorá je majiteľkou televíznej stanice Star Channel, pričom za jej zaplatenie zodpovedá spoločne a nerozdielne spolu so svojimi akcionármi a členmi predstavenstva. Pokuta bola uložená na základe odporúčania Ethniko Symvoulio Radiotileorasis (Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie, ďalej len „ESR“), čo je nezávislý orgán príslušný v danej oblasti, a to z dôvodu odvysielania niektorých správ počas hlavného spravodajstva televíznej stanice Star Channel 11. februára 2000, ktoré boli označené za informácie poškodzujúce osobnosť, česť, dobré meno a súkromie, ako aj porušujúce zásadu prezumpcie neviny vo vzťahu k dvom spevákom a jednému módnemu návrhárovi.

18. Žalobca vo veci samej, ktorý je akcionárom Nea Tileorasi, podal žalobu na vnútroštátny súd, ktorou sa domáhal zrušenia rozhodnutia ministerstva, ktorým bola uložená pokuta, ako aj rozhodnutia ESR, na ktorom sa toto rozhodnutie zakladalo.

19. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zrejmé, že v tomto konaní vnútroštátny súd preskúmal ústavnosť článku 4 ods. 3 zákona č. 2328/95 a jeho zlučiteľnosť s právom Spoločenstva.

20. Vnútroštátny súd najprv preskúmal, či je pravidlo, na základe ktorého je uložená akciovej spoločnosti a určitej skupine akcionárov pokuta, za ktorú ručia spoločne a nerozdielne, v súlade s ustanoveniami gréckej ústavy o hospodárskej slobode. Vnútroštátny súd ďalej preskúmal, či sporné ustanovenie patrí do pôsobnosti smernice 68/151 a či je v súlade s článkom 1 tejto smernice. V tomto smere členovia príslušného súdu zastávali rozdielne právne názory.

21. Vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, pokiaľ ide o výklad smernice 68/151, vyjadril pochybnosti. Na základe týchto pochybností prerušil konanie a predložil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Obsahuje smernica 68/151/EHS, ktorá v článku 1 stanovuje, že ‚koordinačné opatrenia nariadené touto smernicou sa vzťahujú na zákony, iné predpisy a správne opatrenia členských štátov týkajúce sa nasledujúcich druhov spoločností:... – v Grécku: ανώνυμη εταιρία…, pravidlo, ktoré bráni zavedeniu vnútroštátneho ustanovenia, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/1995, v rozsahu, v akom podľa tohto zákona pokuty uvedené v predchádzajúcich odsekoch tohto článku v prípade porušenia platnej právnej úpravy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku

televíznych staníc možno uložiť nielen akciovej spoločnosti, ktorá je držiteľom licencie na založenie a prevádzku televíznej stanice, ale spoločne a nerozdielne s ňou aj všetkým akcionárom, ktorí vlastnia viac ako 2,5 % základného imania?“

IV – Konanie na Súdnom dvore

22. Návrh na začatie prejudiciálneho konania zo 17. septembra 2008 bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 26. februára 2009.

23. Vláda Helénskej republiky a Komisia predložili písomné pripomienky v rámci lehoty stanovenej v článku 23 Štatútu Súdneho dvora.

24. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 11. marca 2010, predniesli ústne pripomienky splnomocnení zástupcovia Helénskej republiky a Komisie.

V – Hlavné tvrdenia účastníkov konania

25. Grécka vláda a Komisia vo svojich pripomienkach súhlasia s tým, že článok 1 smernice 68/151 nebráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95.

26. Grécka vláda a Komisia zastávajú názor, že smernica 68/151 nemá za cieľ harmonizovať koncept alebo pojem akciová spoločnosť, ale iba stanovuje taxatívny výpočet právnych foriem spoločností existujúcich v rámci členských štátov, na ktoré sa ustanovenia tejto smernice vzťahujú.

27. Z tohto dôvodu môžu členské štáty vytvárať nové právne formy spoločností alebo ukladať ďalšie povinnosti spoločnostiam stanoveným v článku 1 smernice 68/151. V tejto súvislosti sa Komisia odvoláva na smernicu 89/667, ktorá vo svojej preambule priznáva potrebu zachovávať vnútroštátne ustanovenia, ktoré, za výnimočných okolností, vyžadujú, aby podnikateľ zodpovedal za záväzky svojho podniku, čo predstavuje výnimku z právneho konceptu takisto spomenutého v tejto preambule, ktorým je obmedzenie ručenia spoločnosti, ktoré by malo byť stanovené pre jednotlivých podnikateľov v rámci Spoločenstva. Grécka vláda a Komisia zastávajú názor, že právo Spoločenstva nezaručuje akcionárom oslobodenie od ručenia za záväzky akciovej spoločnosti.

28. Grécka vláda subsidiárne tvrdí, že článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95 napríklad nepovyšuje spoločnú a nerozdielnu zodpovednosť akcionárov, ktorí vlastnia viac ako 2,5 % základného imania, na všeobecné pravidlo. Toto ustanovenie skôr upravuje ukladanie pokút spoločnosti, ktorá je držiteľom licencie na prevádzku televíznej stanice, a jej akcionárom, keďže tí plnia konkrétne úlohy pri vzniku a fungovaní spoločnosti, za porušenie právnej úpravy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc.

VI – Právne posúdenie

A – *Úvodné poznámky*

1. Aproximácia práva ako právny nástroj európskeho práva obchodných spoločností

29. Právo Európskej únie týkajúce sa obchodných spoločností sa zaoberá predovšetkým rámcovými podmienkami upravujúcimi prevádzku podnikov národného alebo európskeho pôvodu na vnútornom trhu. [7] Osobitná formulácia týchto rámcových podmienok je ovplyvnená na jednej strane snahou harmonizovať vnútroštátne systémy práva obchodných spoločností v jednotlivých členských štátoch a na strane druhej snahou vytvoriť nadnárodný systém práva odchodných spoločností pod záštitou práva Únie.

30. Existuje viacero dôvodov, z ktorých tieto snahy aproximovať pravidlá práva obchodných spoločností existujúce v jednotlivých členských štátoch pramenia. Hlavným dôvodom je zásada slobody usadiť sa, stanovená v článku 43 ES, ktorá je tiež uplatniteľná na spoločnosti podľa článku 48 ES a podľa ktorej je potrebné odstrániť obmedzenia práva štátnych príslušníkov jedného členského štátu usadiť sa na území iného členského štátu. [8] Konkrétne v prípade obchodných spoločností však tieto spoločnosti môžu a budú vykonávať svoje právo usadiť sa iba vtedy, ak existuje harmonizované právne prostredie. Ďalším dôvodom harmonizácie práva je skutočnosť, že rozhodnutia o umiestnení sídla spoločnosti by sa mali prijímať v záujme hospodárstva Únie ako celku, a to na základe racionálnych hospodárskych faktorov, a nie podľa toho,

7 — Pozri BEHRENS, P.: Gesellschaftsrecht. In: DAUSES, M. A.: *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts*, E. III, bod 3, s. 3.

8 — Pozri RONDINELLI, M.: Il proceso di armonizzazione del diritto societario europeo. In: *Percorsi di diritto societario europeo*. Turino, 2000, s. 38, ktorý zdôrazňuje úzke prepojenie medzi harmonizáciou práva Európskej únie týkajúceho sa obchodných spoločností a slobodou usadiť sa. Pozri tiež GRÜNWALD, A.: *Europäisches Gesellschaftsrecht*. Wien 1999, s. 12, a MUSTAKI, G., ENGAMMARE, V.: *Droit européen des sociétés*. Bâle 2009, s. 105.

kde je prostredie pre podniky z hľadiska práva obchodných spoločností najpriaznivejšie. [9] Navyše cieľom aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov je zaručiť v rámci Únie, aby podmienky hospodárskej súťaže podnikov boli také rovnocenné, ako je to len možné. Napokon existencia porovnateľných právnych prostredí napomáha zaručiť, aby zahraničné investície podnikov a spoločníkov pôsobili v prospech hospodárskeho a sociálneho rozvoja Únie.

naozaj existuje. [12] Podľa jej štvrtého a šiesteho odôvodnenia sa teda táto smernica zameriava na koordináciu vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa zverejnenia základných informácií o spoločnosti, platnosti záväzkov prijatých v mene spoločnosti a neplatnosti spoločnosti. Takéto pravidlá ochrany právnych vzťahov boli známe v právnych predpisoch všetkých zakladajúcich štátov. Mali však ďaleko od ekvivalentnosti. Vzhľadom na rastúci vývoj cezhraničných činností spoločností dospeli členské štáty k záveru, že vnútroštátne pravidlá by mali byť naliehavo aproximované, a to s cieľom poskytnúť rovnocennú ochranu právnym vzťahom vo všeobecnosti, najmä však veriteľom v rámci Spoločenstva.

2. Predmet právnej úpravy smernice 68/151

31. Smernica 68/151, ktorá bola prijatá 9. marca 1968, teda desať rokov po nadobudnutí platnosti Rímskych zmlúv, nebola iba prvou smernicou prijatou v oblasti práva obchodných spoločností; bola vôbec prvým aproximačným opatrením prijatým v oblasti občianskeho práva. [10] Jej právnym základom bol článok 54 ods. 3 písm. g) Zmluvy EHS [článok 44 ods. 2 písm. g) ES] [11] a jej cieľom bola ochrana tretích osôb, najmä zmluvných strán spoločnosti. Tretie strany by mali byť schopné nielen získať potrebné informácie o spoločnosti, ale aj spoliehať sa na platnosť vyhlásení vôle uskutočnených v mene spoločnosti a na to, že registrovaná spoločnosť

32. Prijatiu tejto smernice predchádzali niekoľko rokov trvajúce rokovania v rámci Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktoré v tom čase tvorilo šesť zakladajúcich štátov. Ďalšie štáty, ktoré k nemu pristúpili, vrátane Grécka v roku 1981, prijali smernicu 68/151 ako súčasť „acquis communautaire“. Podľa príslušných aktov o pristúpení ustanovenia smernice, najmä článok 1 o predmetných spoločnostiach, boli upravené v závislosti od rozšírenia skupiny členských štátov. Toto ustanovenie smernice, ktorého výklad žiada od Súdneho dvora vnútroštátny súd v rámci svojej prejudiciálnej otázky, definuje rozsah

9 — Podľa názoru RONDINELLI, M.: c. d., s. 38, aproximácia právnych predpisov by mala brániť tomu, aby rozhodnutia o umiestnení sídla spoločnosti a pohybe kapitálu boli prijímané nie na základe hospodárskych faktorov, ale podľa toho, kde je najpriaznivejšie prostredie z hľadiska práva obchodných spoločností.

10 — Pozri HABERSACK, M.: *Europäisches Gesellschaftsrecht*. 3. vyd. München 2006, článok 5, bod 1, s. 82.

11 — Zodpovedá článku 50 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

12 — Pozri HEMPEL, K.: *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag*. Hrsg. H. Mayer. Článok 44, bod 19, s. 19; RONDINELLI, M.: c. d., s. 42.

pôsobnosti smernice *ratione personae*, pričom taxatívne vymenúva formy spoločností, na ktoré sa uplatňuje v jednotlivých členských štátoch. Sú to bez výnimky kapitálové spoločnosti, [13] konkrétne akciové spoločnosti alebo spoločnosti s inak obmedzeným ručením, ktoré sú, napriek jednotlivým rozdielom organizácie ich konkrétnych právnych foriem, v práve obchodných spoločností členských štátoch charakterizované určitými spoločnými črtami.

B – *Prejudiciálna otázka*

33. Jednou z týchto spoločných čŕt je zásada, ktorá je v prejednávanom prípade relevantná, konkrétne zásada obmedzenia ručenia za záväzky kapitálovej spoločnosti na majetok spoločnosti. Postavenie spoločnosti ako dlžníka a súvisiace ručenie kapitálovej spoločnosti voči veriteľom, pokiaľ ide o dlhy spoločnosti, sa zakladá na skutočnosti, že vnútroštátne právo priznáva spoločnostiam právnu subjektivitu. Táto samostatná právna subjektivita, ktorá prináleží spoločnosti, znamená, že záväzky prevzaté v mene spoločnosti nie sú dlhmi akcionárov. Ako protiváha obmedzenia ručenia na majetok právnickej osoby musí mať akciová spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným napríklad základné imanie, ktorého upísanie a zachovanie musí právny predpis striktne upraviť so zreteľom na ochranu veriteľa. V prípade kapitálovej spoločnosti, napriek základnému oddeleniu majetku spoločnosti od majetku akcionárov, judikatúra a právna úprava členských štátov výnimočne povoľuje osobnú zodpovednosť akcionárov, pokiaľ ide o záväzky spoločnosti za osobitných okolností. [14]

34. Pokiaľ viem, okrem jednotlivých rozdielov túto zásadu uznávajú všetky členské

13 — Systém európskeho práva obchodných spoločností ako oblasť práva, v rámci ktorej existuje prinajmenšom jeden prvok práva Spoločenstva, sa vzťahuje väčšinou iba na kapitálové spoločnosti [pozri BEHRENS, P.: c. d., bod 15, s. 8]. Sloboda usadiť sa (články 43 ES, 48 ES) a článok 44 ods. 2 písm. g) ES, ako primárne pravidlo upravujúce právomoci v práve Európskej únie týkajúcom sa obchodných spoločností, sa uplatňuje na všetky spoločnosti založené s cieľom dosiahnuť zisk, dokonca aj tie, ktoré sa riadia verejným právom. Okrem základných slobôd však regulačný obsah európskeho práva týkajúceho sa obchodných spoločností predstavuje len jeden právny akt: štatút európskeho hospodárskeho záujmového združenia (pozri GRUNDMANN, S.: *Europäisches Gesellschaftsrecht*. Heidelberg, § 1, bod 12, s. 6). Dôvod právneho dôrazu na akciové spoločnosti môže byť ten, že vzhľadom na jej štruktúru sa tento typ spoločnosti považuje za optimálnu právnu formu podnikov prevádzkovaných v rámci Spoločenstva (pozri GRÜNWALD, A.: c. d., s. 13).

14 — Pozri, so zreteľom na zásadu oddelenia majetku spoločnosti od majetku jej akcionárov, KRAFT, A., KREUTZ, P.: *Gesellschaftsrecht*. 10. vyd. Berlin 1997, s. 50 a nasl., alebo so zreteľom na oddelenie ručenia spoločnosti od ručenia jej akcionárov v prípade kapitálových spoločností KOCBEK, M.: *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) s komentarjem*. 2. vyd. Zv. 1, GV Založba, 2002, s. 127.

štáty. [15] Táto zásada bola navyše začlenená do nariadenia č. 2157/2001 [16], na základe ktorého bola vytvorená nadnárodná forma európskej akciovej spoločnosti (Societas Europaea, SE.) [17]. Otázka, či a v akom rozsahu právo Spoločenstva výnimočne povoľuje rozšírenie ručenia na majetok akcionárov, vzhľadom na okolnosti vo veci samej, musí byť stanovená výkladom relevantných ustanovení smernice, s odkazom na jej znenie, jej systémový kontext a jej zmysel a účel, majúc na zreteli súčasný stupeň harmonizácie v oblasti práva Únie týkajúceho sa obchodných spoločností.

35. Aby bola prejudiciálna otázka zodpovedaná, treba predovšetkým preskúmať, či

15 — Vnútroštátne právne predpisy stanovujú obmedzenie ručenia kapitálových spoločností, hoci ich jednotlivé formulácie sa líšia. V niektorých prípadoch sa môžu veritelia domáhať iba majetku spoločnosti, pokiaľ ide o záväzky spoločností; iné právne predpisy stanovujú, že akcionári spoločnosti ručia len do výšky svojho vkladu, alebo že neručia vôbec. To vždy znamená, že akcionári spoločnosti neručia voči veriteľom spoločnosti, teda možno povedať, že neručia navonok (pozri SCHWARZ, G. C.: *Europäisches Gesellschaftsrecht*. 1. vyd. Baden-Baden 2000, bod 289, s. 187). Nemecko: § 1 ods. 1 Aktiengesetz (zákon o akciových spoločnostiach, AktG) a § 13 ods. 2 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (zákon o spoločnostiach s ručením obmedzeným, GmbHG) stanovujú, že za záväzky spoločnosti voči veriteľom ručí spoločnosť iba svojím majetkom. Francúzsko: článok L. 223-1(1) Code de Commerce (obchodný zákonník) stanovuje, že spoločnosť s ručením obmedzeným (*société à responsabilité limitée*) tvorí jedna alebo viac osôb, ktoré ručia za záväzky len do výšky ich vkladov. Článok L. 225-1 Code de Commerce výslovne stanovuje, že akcionári akciovej spoločnosti (*société anonyme*) ručia iba za záväzky do výšky ich menovitej hodnoty ich akcií. Rakúsko: § 48 Bundesgesetz über Aktiengesellschaften (federálny zákon o akciových spoločnostiach, AktG) a § 61 ods. 2 Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (federálny zákon o spoločnostiach s ručením obmedzeným, GmbHG) stanovujú, že za záväzky spoločnosti voči veriteľom ručí spoločnosť iba svojím majetkom. Slovinsko: článok 7 ods. 2 Zakon o gospodarskih družbah (zákonník obchodných spoločností, ZGD-1) definuje, kedy a ako sú akcionári zodpovední popri spoločnosti. Podľa článku 168 ods. 2 ZGD-1 kapitálová spoločnosť ručí za svoje záväzky voči veriteľom celým svojím majetkom. Podľa článku 168 ods. 3 ZGD-1 akcionári neručia za záväzky spoločnosti voči veriteľom. Podobne podľa článku 472 spoločníci neručia za záväzky spoločnosti s ručením obmedzeným (pozri KOCBEK, M.: c. d. Zv. 1, s. 122, 530, a zv. 2, s. 336). Spojené kráľovstvo: kapitálové spoločnosti, ako napríklad verejná akciová spoločnosť a súkromná akciová spoločnosť, sú regulované Companies Act 2006 (zákon o obchodných spoločnostiach z roku 2006). Prvé sú spoločnosti porovnateľné s nemeckým *Aktiengesellschaft*, druhé sú porovnateľné s nemeckým *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* (pozri JUST, C.: *Die englische Limited in der Praxis*. München 2005, s. 4). Článok 1 ods. 1 Companies Act stanovuje, že spoločnosť je „spoločnosťou s ručením obmedzeným“, ak je ručenie spoločníkov vymedzené stanovami a môže byť obmedzené na obchodné podiely alebo zložením záruky. Španielsko: článok 1 zákona č. 2/1995 z 23. marca 1995 o spoločnostiach s ručením obmedzeným (*Ley de Sociedades de Responsabilidad Limitada*) uvádza, že základné imanie spoločnosti sa skladá z podielov spoločníkov a že spoločníci neručia za záväzky spoločnosti. To isté ustanovenie sa nachádza v článku 1 zákona č. 1564/1989 o akciových spoločnostiach (*Ley de Sociedades Anónimas*).

16 — Nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE) (Ú. v. ES L 294, s. 1; Mim. vyd. 06/004, s. 251).

17 — Podľa článku 1 nariadenia č. 2157/2001 má európska akciová spoločnosť samostatnú právnu subjektivitu. Ako právnickej osobe spoločnosti (a nie celkovému počtu jej akcionárov) prináležia práva a povinnosti voči tretím osobám. Podľa druhej vety článku 1 ods. 2 tohto nariadenia každý spoločník, teda akcionár, ručí len do výšky menovitej hodnoty upísaných akcií. Z ustanovení však nie je jasné, či je ručenie vo vzťahu k hlavným vkladom obmedzené vnútorne, alebo či veritelia európskej akciovej spoločnosti môžu konať voči akcionárom aj priamo. Skutočnosť, že spoločnosť je právnická osoba, automaticky nebráni vonkajšej zodpovednosti. Keďže právnickej osobe samej osobe prináležia práva a povinnosti, je v zásade potrebné prijať osobitné ustanovenie na stanovenie vonkajšieho ručenia jej akcionárov. Veritelia majú právny vzťah iba so spoločnosťou, nie však s jej akcionármi. Ako správne vysvetľuje SCHRÖDER, A.: *Europäische Aktiengesellschaft SE*. Hrsg. G. Manz, B. Mayer, A. Schröder. Baden-Baden 2005, článok 1 SE-VO, body 25 až 29, s. 49 a nasl., ‚neexistuje žiaden základ všeobecnej vonkajšej zodpovednosti akcionárov spoločnosti voči veriteľom spoločnosti. Podľa názoru autora druhá veta článku 1 ods. 2 tohto nariadenia takýto základ nevytvára, ale obmedzuje povinnosť akcionára na vloženie jeho kapitálu v určitej výške bez definovania toho, či sa táto povinnosť uplatňuje vnútorne, alebo navonok. Iba vo výnimočných prípadoch môže byť zásada oddelenia majetku spoločnosti od majetku jej akcionárov porušená a môžu byť prijaté účinné kroky voči akcionárom, ak nároky veriteľov nemožno uspokojiť inak.

sporné vnútroštátne ustanovenie patrí do pôsobnosti smernice 68/151, a následne, či je v súlade s požiadavkami stanovenými v smernici.

1. Sekundárne právo ako kritérium posúdenia

a) Uplatniteľnosť smernice 68/151

i) Existencia akciovej spoločnosti v zmysle článku 1 smernice 68/151

36. Článok 1 smernice 68/151 definuje tradičnú skupinu kapitálových spoločností, vrátane akciovej spoločnosti, čo je právna forma prijatá žalobcom vo veci samej, v súlade s relevantnými gréckymi ustanoveniami. V dôsledku tohto formálneho prepojenia s osobitnou právnou formou spoločnosti sa smernica uplatní prinajmenšom *ratione personae*.

37. Takisto je potrebné preskúmať, či sa smernica 68/151 uplatní *ratione materiae*. Na tento účel by zásada obmedzenia ručenia za záväzky kapitálovej spoločnosti musela byť určitým spôsobom uznaná.

ii) Priznanie obmedzenia ručenia

38. Právo obchodných spoločností bolo predmetom úpravy množstva ustanovení práva Spoločenstva, ktoré v podstate zavádzajú úplný celkový systém. [18] Podľa tohto systému je kapitálová spoločnosť právne autonómna a jej minimálne základné imanie sa delí na podiely. Spoločníci neručia za záväzky spoločnosti; upísanie a zachovanie základného imania spoločnosti zabezpečujú primerané pravidlá. Organizačná štruktúra spoločnosti je charakterizovaná oddelením manažmentu a valného zhromaždenia akcionárov a na manažérskom stupni delením na obchodný manažment a dozor. To platí bez ohľadu na to, či sú na manažérskom stupni dva samostatné orgány (dualistický systém), alebo jediný orgán (monistický systém); právo Európskej únie týkajúce sa obchodných spoločností ponúka voľbu medzi oboma modelmi. V zásade sú akcie voľne prevoditeľné a kótovateľné na burze; akcionári majú tie isté práva (najmä právo hlasovať a právo na dividendy) a povinnosti (vklad akcionára). Existujú podrobné pravidlá finančného výkazníctva; účtovníctvo podlieha záverečnému auditu a zverejneniu. Pravidlá upravujúce zoskupovanie spoločností majú za cieľ zaoberať sa konkrétnou

18 — Toto je názor, ktorý zastáva aj BEHRENS, P.: c. d., bod 15, s. 8, ktorý sa odvoláva na niekoľko typických čŕt charakterizujúcich právo Európskej únie v oblasti akciových spoločností.

otázkou združených spoločností. Táto celková koncepcia práva obchodných spoločností je však predmetom sporov medzi členskými štátmi v dôležitých bodoch, akým je napríklad štruktúra manažmentu, takže aproximačné opatrenia v tomto smere ešte neboli implementované.

39. Pokiaľ ide o relevantný aspekt obmedzenia ručenia, je potrebné poznamenať, že smernica 68/151 ho očividne uznáva ako zásadu práva, ktorá sa vzťahuje na kapitálové spoločnosti.[19] Tretie odôvodnenie tejto smernice teda zdôrazňuje stanovisko normotvorcu, že pokiaľ ide o spoločnosti stanovené v článku 1, „jedinou ochranou, ktoré tieto poskytujú pre tretie osoby, sú ich aktíva". Článok 7 tejto smernice navyše obsahuje pravidlo, ktoré stanovuje spoločnú a nerozdielnu zodpovednosť za záväzky spoločnosti vyplývajúce z úkonov vykonaných v jej mene ešte predtým, ako nadobudla právnu subjektivitu. To tiež naznačuje uznanie vyššie uvedenej zásady oddelenia majetku spoločnosti od majetku akcionárov. Znenie podobné tretiemu odôvodneniu tejto smernice možno nájsť, s odkazom na pravidlá v nej stanovené, v smernici 78/660[20], podľa ktorej „v týchto oblastiach je nutná súbežná koordinácia pre spoločnosti tohto druhu, lebo... poskytujú tretím stranám záruky len do výšky svojho majetku". Navyše smernica 89/667, o ktorej sa zmienil vnútroštátny súd a účastníci konania, jednoznačne funguje na základe existencie podobného princípu, keď obmedzenie ručenia opisuje ako nevyhnutný „právny nástroj" pre „spoločnosť s jedným členom".[21]

40. Dospela som teda k záveru, že prijatím predmetnej smernice normotvorca Spoločenstva výslovne neupravil obmedzenia ručenia, ale jasne vychádzal z takejto zásady v systémoch vnútroštátneho práva týkajúceho sa obchodných spoločností a v relevantnom nepísanom práve Spoločenstva.[22] Samozrejme, to nehovorí nič o presnom normatívnom

19 — Pozri v tejto súvislosti SCHWARZ, G. C.: c. d., bod 289, s. 187, podľa ktorého obmedzenie ručenia na majetok spoločnosti sa v právnickej literatúre považuje za znak spoločností, na ktoré sa vzťahuje smernica 68/151.

20 — Štvrtá smernica Rady 78/660/EHS z 25. júla 1978 o ročnej účtovnej závierke niektorých typov spoločností, vychádzajúca z článku 54 ods. 3 písm. g) Zmluvy (Ú. v. ES L 222, s. 11; Mim. vyd. 17/001, s. 21).

21 — Spoločnosť s jedným spoločníkom je kapitálová spoločnosť, v rámci ktorej vlastí podiely jedna fyzická alebo právnická osoba. V praxi je to jediný obchodník (samostatný podnik), ktorý vstupuje do právnych vzťahov prostredníctvom svojej spoločnosti s ručením obmedzeným, ale ktorého ručenie je obmedzené do výšky jeho vkladu.

22 — Pozri tiež GRUNDMANN, S.: c. d., § 9, bod 286, s. 127.

obsahu. Budem sa tým zaoberať v rámci skúmania zlučiteľnosti sporného vnútroštátneho ustanovenia so smernicou 68/151.

iii) Ručenie za záväzky kapitálovej spoločnosti

41. Hoci smernica 68/151 priznáva obmedzenie ručenia na majetok spoločnosti, výslovne sa to vzťahuje na „záväzky“ spoločnosti, čo je zrejmé z druhého odôvodnenia smernice. To však nastoľuje otázku, či sa tento pojem vzťahuje aj na pokuty uložené štátom.

42. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora [23] potreba jednotného uplatňovania práva Spoločenstva a zásady rovnosti vyžaduje, aby sa ustanovenia práva Spoločenstva, ktoré neodkazujú na právo členských štátov na účely vymedzenia zmyslu a pôsobnosti tohto ustanovenia, vykladali autonómne a jednotne v celom Spoločenstve; tento výklad však musí zohľadniť systematické začlenenie ustanovenia a cieľ, ktorý sleduje dotknutá právna úprava. Ak však normotvorca Spoločenstva stanoví implicitný odkaz na vnútroštátne použitie v akte Spoločenstva, Súdnemu dvoru neprináleží poskytnúť jednotnú definíciu použitého pojmu. [24]

43. Smernica však neobsahuje ani právnu definíciu tohto nejasného právneho pojmu, ani neposkytuje nijaké usmernenie na výklad, z ktorého by sa táto definícia dala odvodiť. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že právo Európskej únie týkajúce sa obchodných spoločností nemá za cieľ úplne zjednotiť pravidlá členských štátov v oblasti práva obchodných spoločností, ale zatiaľ jednoducho reguluje jednotlivé aspekty práva obchodných spoločností aproximáciou právnych úprav, a to použitím regulačnej techniky smernice [25], čo tiež vysvetľuje použitie výrazov „koordinujú“ a „zabezpečiť rovnocenn[osť]“ uvedených v článku 44 ods. 2 písm. g) ES. To však implikuje nižší stupeň harmonizácie. Odlišuje to smernice založené na článku 44 ods. 2

23 — Pozri najmä rozsudky z 18. januára 1984, Ekro, 327/82, Zb. s. 107, bod 11; z 19. septembra 2000, Linster, C-287/98, Zb. s. I-6917, bod 43; z 9. novembra 2000, Yiadom, C-357/98, Zb. s. I-9265, bod 26; zo 6. februára 2003, SENA, C-245/00, Zb. s. I-1251, bod 23; z 12. októbra 2004, Komisia/Portugalsko, C-55/02, Zb. s. I-9387, bod 45; z 27. januára 2005, Junk, C-188/03, Zb. s. I-885, body 27 až 30, a zo 7. decembra 2006, SGAE, C-306/05, Zb. s. I-11519, bod 31.

24 — Pozri rozsudok Ekro, už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 14.

25 — Podľa názoru JUNG, P., MÜLLER-HUSCHKE, W.: *EU-Kommentar*. Hrsg. J. Schwarze, 2. vyd. Baden-Baden 2009, článok 44 ES, bod 14, zo znenia článku 44 ods. 2 písm. g) ES („koordinujú“, „zabezpečiť rovnocenn[osť]“) a jeho systematického prepojenia s pravidlom o právomoci stanoveným v článku 44 ods. 1 ES, ktoré je obmedzené na prijímanie smerníc, vyplýva, že cieľom nie je zjednotiť právo, ale toto právo iba aproximovať. Pozri tiež HEMPEL, K.: c. d., článok 44, bod 13, s. 17. PRATS JANÉ, S.: *Evolución del Derecho societario europeo*. Badajoz 2007, s. 13, zdôrazňuje základný rozdiel medzi aproximáciou právnych predpisov a unifikáciou práva. MUSTAKI, G., ENGAMMARE, V.: c. d., s. 105, zdôrazňuje, že Zmluva ES stanovuje iba povinnosť koordinovať právo, nie zjednotiť ho, čo umožňuje členským štátom zachovať si národné črty v práve obchodných spoločností.

písm. g) ES od právnych aktov prijatých v oblasti práva Európskej únie týkajúceho sa obchodných spoločností napríklad na základe článku 95 ES. Pojem „aproximácia práva" uvedený v článku 95 ES by sa nemal vykladať technicky, keďže sa vzťahuje na aproximáciu v užšom zmysle a unifikáciu právnych predpisov. [26] Bez ohľadu na to článok 95 ES povoľuje nielen prijímanie smerníc, ale aj prijímanie nariadení a rozhodnutí ako ďalších záväzných opatrení v zmysle článku 249 ES.

44. Navyše právne predpisy sú aproximované, ako je to výslovne formulované v právnom základe, teda v článku 44 ods. 2 písm. g) ES, iba v potrebnej miere. Toto znenie naznačuje, že zásada subsidiarity tu už bola upravená ešte predtým, ako bolo prijaté formálne ustanovenie článku 5 ods. 2. [27] Kroky Únie sú teda potrebné, ak ciele navrhovaného kroku nemôžu dostatočne dosiahnuť členské štáty samotné, a preto sa môžu vzhľadom na rozsah alebo účinky navrhovaného kroku lepšie dosiahnuť na úrovni Únie. Na základe znenia a systematického postavenia článku 44 ods. 2 písm. g) ES iba aproximačné opatrenia, ktoré efektívne odstraňujú alebo aspoň minimalizujú bariéry výkonu slobody obchodných spoločností usadiť sa, ktoré vyplývajú z rozdielov medzi normami práva obchodných spoločností jednotlivých členských štátov, sú v práve týkajúcom sa slobody usadiť sa nevyhnutné. V smernici sa však nenachádza nič, čo by naznačovalo, že normotvorca považoval za nevyhnutné stanoviť všeobecné pravidlá Únie v tejto oblasti.

45. Absencia základnej definície pojmu záväzky spoločnosti teda poukazuje na to, že normotvorca očividne nezamýšľal harmonizáciu tohto pojmu, ale namiesto toho ponechal priestor na jeho presnejšiu právnu formuláciu vo vnútroštátnom práve. Keďže normotvorca nevykonával svoje legislatívne právomoci, ktoré mu v tejto oblasti prináležia, ale implicitne sa odvolával na právo členských štátov, Súdnemu dvoru podľa práva Spoločenstva neprináleží poskytnúť jednotný výklad tohto pojmu.

46. Je teda záležitosťou vnútroštátnych súdov, aby na základe ich vnútroštátneho práva stanovili, či pokutu uloženú štátom možno považovať za záväzky akciovej spoločnosti. V zmysle návrhu na začatie prejudiciálneho konania na túto otázku väčšina sudcov vnútroštátneho súdu odpovedala záporne. Menšina sudcov vnútroštátneho súdu však na túto otázku odpovedala kladne, s odkazom na hospodársku slobodu, ktorá podľa gréckej ústavy požíva ochranu, a na zásady uznané právom obchodných spoločností tohto členského štátu.

26 — Pozri tiež SCHWARZ, G. C.: c. d., bod 201, s. 129.

27 — V právnickej literatúre sa zastáva názor, že výkon tejto koordinačnej právomoci podlieha proporcionalite v zmysle článku 5 tretieho odseku ES. Niektorí spisovatelia zastávajú názor, že požiadavka nevyhnutnosti stanovená v článku 44 ods. 2 písm. g) ES je konkretizovaná v zásade subsidiarity (pozri BEHRENS, P.: c. d., bod 6a, s. 4). Na druhej strane SCHWARZ, G. C.: c. d., bod 198, s. 128, to považuje za prvotné vyjadrenie zásady subsidiarity.

47. Ak by vnútroštátny súd dospel k záveru, že pokuty nemožno považovať za záväzky akciovej spoločnosti na základe vnútroštátneho práva, malo by sa v prejednávanom prípade usúdiť, že sporné vnútroštátne ustanovenie nepatrí do pôsobnosti smernice 68/151. Otázka zlučiteľnosti by v dôsledku toho musela byť zodpovedaná v tom zmysle, že v takom prípade smernica 68/151 nebráni ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95.

iv) Rozsah ručenia akciovej spoločnosti

49. Keďže smernica 68/151 nemá žiadne ustanovenie, ktoré by obmedzovalo rozsah jej pôsobnosti *ratione materiae* podľa určitých kategórií záväzkov spoločnosti, ale vo všeobecnosti upravuje právnu formu akciovej spoločnosti, ustanovenie, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95, tiež patrí do jej pôsobnosti.

48. Vzhľadom na skutočnosť, že na túto právnu otázku nebol v rámci gréckeho vnútroštátneho práva dosiahnutý jednotný názor, a vzhľadom na potrebu poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď na túto otázku, [28] je nevyhnutné subsidiárne preskúmať aj právnu situáciu v prípade, že by pokuty boli klasifikované ako záväzky spoločnosti, za ktoré musí ručiť akciová spoločnosť, a v prípade, že by bolo takéto obmedzenie ručenia narušené, aj akcionári.

b) Zlučiteľnosť so smernicou 68/151

50. Vnútroštátny súd chce v rámci svojej prejudiciálnej otázky zistiť, či smernica 68/151 bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95. To nevyhnutne vyvoláva otázku zlučiteľnosti takéhoto ustanovenia s právom Spoločenstva, v súvislosti s čím je potrebné pripomenúť, že Súdnemu dvoru neprináleží, aby v rámci prejudiciálneho konania posudzoval súlad vnútroštátneho práva s právom Spoločenstva alebo aby vykladal vnútroštátne právo. Súdnemu dvoru však prináleží právomoc poskytnúť vnútroštátnemu súdu usmernenie pri výklade práva Spoločenstva s cieľom umožniť mu

28 — V rozsudku z 12. júla 1979, Union laitière normande (244/78, Zb. s. 2663, bod 5), Súdny dvor uviedol, že hoci článok 234 ES neumožňuje Súdnemu dvoru hodnotiť dôvody podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania, potreba poskytnúť užitočný výklad práva Spoločenstva môže vyžadovať definíciu právneho kontextu, v rámci ktorého by mal byť požadovaný výklad poskytnutý. Podľa názoru LENAERTS, K., ARTS, A., MASELIS, I.: *Procedural Law of the European Union*. 2. vyd., s. 188, bod 6-021, neexistuje nič, čo by Súdnemu dvoru bránilo vymedziť jeho vnímanie skutkových okolností vo veci samej a určitých aspektov vnútroštátneho práva ako základ užitočného výkladu uplatniteľnej právnej úpravy Spoločenstva a zásad práva Spoločenstva.

posúdiť otázku súladu na účely rozhodnutia vo veci samej. [29]

51. Súdnemu dvoru teda prináleží, aby v prejednávanej veci zúžil svoje preskúmanie tak, že poskytne výklad práva Spoločenstva, ktorý bude pre vnútroštátny súd, ktorý je príslušný na posúdenie súladu ustanovení príslušného vnútroštátneho práva s právom Spoločenstva, užitočný na rozhodnutie vo veci samej. [30]

52. Článok 1 smernice 68/151 by bránil vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/95, iba vtedy, ak by obsahoval vyčerpávajúce ustanovenie upravujúce obmedzenie ručenia akciovej spoločnosti, čo by vylúčilo rozšírenie ručenia na akcionárov za okolností vo veci samej.

53. Ako už bolo uvedené, v smernici 68/151 je možné nájsť uznanie zásady oddelenia majetku spoločnosti od majetku akcionárov, [31] ale z toho automaticky nevyplýva, že ide o vyčerpávajúce ustanovenie v tejto oblasti. Ako Komisia správne poznamenala, smernica 68/151 sama osebe nemá za cieľ naprí-

29 — Pozri najmä rozsudky z 15. decembra 1993, Hünermund a i., C-292/92, Zb. s. I-6787, bod 8; z 23. marca 2006, Enirisorse, C-237/04, Zb. s. I-2843, bod 24; z 31. januára 2008, Centro Europa 7, C-380/05, Zb. s. I-349, body 49 a 50, a zo 16. decembra 2008, Michaniki, C-213/07, Zb. s. I-9999, bod 51.

30 — Pozri najmä rozsudok Michaniki, už citovaný v poznámke pod čiarou 29, bod 52.

31 — Pozri bod 39 týchto návrhov.

klad harmonizovať právnu formu akciovej spoločnosti, ako je známa vo vnútroštátnych právnych poriadkoch členských štátov. Ako už bolo vysvetlené, [32] jej právny základ stanovený v článku 44 ods. 2 písm. g) ES slúži na aproximáciu zákonov, ale nie na ich zjednotenie. Toto ustanovenie nemôže byť ani základom vytvorenia nadnárodných foriem spoločnosti. Smernice prijaté na základe ustanovenia tejto Zmluvy nemajú za cieľ úplne regulovať právo obchodných spoločností. Nevytvárajú jednotné právo, ale iba harmonizujú jednotlivé oblasti a ponechávajú priestor členským štátom prostredníctvom regulačnej techniky smerníc. Cieľom smerníc je zaviesť dostatočné rovnocenné záruky pre akcionárov a veriteľov v Únii. [33]

54. Je pravda, že článok 1 smernice 68/151 jednoducho stanovuje pre každý jednotlivý členský štát právne formy spoločnosti, na ktoré sa majú uplatniť povinnosti zverejňovania stanovené v smernici 68/151. Toto ustanovenie ani nedefinuje konkrétne právne formy spoločnosti, ani ich nespája s osobitnými vlastnosťami. Namiesto toho sa používa jednoduchý výpočet na uvedenie právnych foriem spoločnosti, ktoré už v právnych

32 — Pozri bod 43 týchto návrhov.

33 — Pozri HEMPEL, K.: c. d., článok 44, bod 13, s. 17.

predpisoch členských štátoch existujú.[34] Členským štátom teda nemožno brániť zaviesť dodatočné povinnosti pre vymenované druhy spoločností, za predpokladu, že nie sú v rozpore so smernicou alebo s inými ustanoveniami práva Spoločenstva.

55. Napríklad nie je možné citovať žiadne ustanovenie smernice, ktoré nariaďuje členskému štátu stanoviť v jeho vnútroštátnom práve obchodných spoločností, aby ručenie akciovej spoločnosti bolo obmedzené na majetok tejto spoločnosti, hoci mnoho vnútroštátnych právnych predpisov takéto ustanovenia upravuje.[35] Zdá sa to skôr byť naopak, najmä keď v piatom odôvodnení smernice 89/667 je stanovená zásada obmedzenia ručenia ako nevyhnutný „právny nástroj" spoločnosti s jedným spoločníkom, ale zároveň bez toho, aby boli porušené právne predpisy členských štátov, „ktoré za výnimočných okolností vyžadujú od podnikateľa zodpovednosť za záväzky jeho podnikania". To naznačuje, že narušenie obmedzenia ručenia spoločnosti je podľa práva Spoločenstva bezpochyby zákonné. Normotvorca Spoločenstva to však sám neupravuje. Ako však vyplýva zo smernice 89/667, normotvorca Spoločenstva to povoľuje,[36] a to výslovne pre jasne definované kategórie (napr. článok 2 ods. 2 smernice 89/667) a menej výslovne a všeobecne pre iné kategórie (piate odôvodnenie: „za výnimočných okolností"). Hoci podľa šiesteho odôvodnenia smernice sa článok 2 ods. 2 smernice 89/667 považuje za definitívny, rozšírenie ručenia na akcionárov na základe „výnimočných okolností" v zmysle piateho odôvodnenia smernice musí byť odôvodnené okolnosťami konkrétneho prípadu.

56. So zreteľom na citované ustanovenia však treba zohľadniť, že sa uplatnia jedine na spoločnosti s jedným spoločníkom. Na druhej strane v smernici 68/151 neexistuje nijaké porovnateľné ustanovenie, ktoré sa na prejednávaný prípad môže uplatniť. Nemožno nájsť ani žiadne výnimky, ktoré by povoľovali

34 — Pozri tiež GRÜNWALD, A.: c. d., s. 13, ktorý zdôrazňuje, že smernice Únie prijaté v oblasti práva obchodných spoločností sú viazané iba na formálne kritérium právnej formy. Vzhľadom na túto skutočnosť a vzhľadom na odlišné rozšírenie akciových spoločností v skutočnosti existuje v členských štátoch veľmi odlišný stupeň harmonizácie. SCHWARZ, G. C.: c. d., bod 282, s. 182, zastáva názor, že smernice Únie prijaté v oblasti práva obchodných spoločností sa nevzťahujú na všetky spoločnosti, ktorým rovnako prináleží sloboda usadiť sa. Pôsobnosť smerníc sa skôr vzťahuje iba na určité, konkrétne stanovené právne formy spoločnosti v jednotlivých členských štátoch. Prednosť je z tohto dôvodu daná skôr regulačnej technike výpočtu ako všeobecným pojmom, ktoré si vyžadujú výklad. V článku 1 relevantnej smernice alebo návrhu tejto smernice sa nachádza zmienka o právnych formách spoločnosti, vo vzťahu ku ktorým sa zamýšľajú uplatniť koordinačné opatrenia.

35 — Pozri WERLAUFF, E.: *EU-Company Law*. 2. vyd. Copenhagen 2003, s. 40. Autor na jednej strane zastáva názor, že ustanovenia smerníc prijatých v oblasti práva odchodných spoločností od členských štátov nevyžadujú, aby ako základný prvok ich definície akciovej spoločnosti stanovili, že ručenie spoločnosti je obmedzené na majetok spoločnosti, hoci takéto ustanovenia už existujú v mnohých vnútroštátnych právnych predpisoch. Na druhej strane autor zdôrazňuje, že existujúce ustanovenia smerníc nebudú brániť členským štátom zachovávať ustanovenia, či už prostredníctvom legislatívy alebo judikatúry, ktoré v určitých prípadoch ukladajú akcionárom povinnosť priameho ručenia za dlhy spoločnosti v súlade so zásadou narušenia obmedzenia ručenia spoločnosti (nemecky: „Haftungsdurchgriff"; dánsky: „ansvarsgenombrott").

36 — Pozri tiež GRUNDMANN, S.: c. d., § 9, bod 288, s. 128.

narušenie obmedzenia ručenia spoločnosti z dôvodov citovaných gréckou vládou. Podľa gréckej vlády je sporné vnútroštátne ustanovenie odôvodnené verejným a sociálnym záujmom. Pokuta, ktorá sa vnímala ako obmedzenie hospodárskej činnosti akcionárov, je odôvodnená za predpokladu, že spoločníci sú prostredníctvom ich účasti na valnom zhromaždení akcionárov a na voľbe riadiacich orgánov spôsobilí zaručiť dodržiavanie legislatívy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc. [37]

57. Ak v smernici 68/151 z vyššie uvedených dôvodov neexistuje výslovné ustanovenie, právomoc stanoviť výnimočné rozšírenie ručenia na akcionárov akciovej spoločnosti má vnútroštátny normotvorca. [38] Ak neexistuje harmonizácia, je v zásade záležitosťou členských štátov rozhodnúť, v akom rozsahu chcú zohľadniť predmetnú ochranu záujmu, pokiaľ ide o rozšírenie ručenia na akcionárov akciovej spoločnosti.

58. Vzhľadom na vyššie uvedené odpoveďou na predloženú otázku musí byť, že smernica 68/151 bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/1995, ktorý stanovuje, že pokuty uvedené v predchádzajúcich odsekoch tohto článku v prípade porušenia platnej právnej úpravy a etických pravidiel, ktoré upravujú prevádzku televíznych staníc, možno uložiť nielen akciovej spoločnosti, ktorá je držiteľom licencie na založenie a správu televíznej stanice, ale spoločne a nerozdielne aj všetkým akcionárom, ktorí vlastnia viac ako 2,5 % základného imania.

2. Zlučiteľnosť s primárnym právom

a) Prípustnosť opierania sa o primárne právo

59. Ako už bolo naznačené, základná právomoc vnútroštátneho normotvorcu stanoviť dodatočné povinnosti druhom spoločností, ktoré sú stanovené v článku 1 smernice 68/151, je obmedzená ďalšími požiadav-

37 — Pozri body 9 a 10 pripomienok predložených gréckou vládou.

38 — Pozri rozsudok zo 16 decembra 1997, Coöperatieve Rabobank (C-104/96, Zb. s. I-7219, body 22 až 24), v rámci ktorého Súdny dvor uznal regulačné právomoci vnútroštátneho normotvorcu vzhľadom na absenciu výslovného ustanovenia v smernici 68/151. Tento prípad sa týkal otázky, či vnútroštátne právo môže stanoviť aj obmedzenia inštitucionálnej právomoci zastúpenia v jednotlivých prípadoch, v rámci ktorých si tretia strana nebola skutočne vedomá porušenia. Súdny dvor odpovedal na túto otázku kladne z dôvodu, že normotvorca Spoločenstva nemal v úmysle regulovať takéto prípady (konflikt záujmov a sebazvýhodňovanie), a z dôvodu existencie legislatívnej medzery. Túto medzeru malo vyplniť vnútroštátne právo.

kami práva Spoločenstva [39] vrátane ustanovení primárneho práva o slobode usadiť sa. [40] Po prvé uvedené smernice majú osobitne za cieľ napomáhať dosiahnuť túto základnú slobodu, ako je to výslovne stanovené v článku 44 ods. 1 ES. Po druhé v rozsudku vo veci Daihatsu [41], ktorý sa týkal výkladu smernice 68/151, Súdny dvor ujasnil, že článok 44 ods. 2 písm. g) ES sa musí vnímať vzhľadom na iné ustanovenia primárneho práva. [42]

60. Hoci požiadavka výkladu týchto ustanovení nie je v predloženej prejudiciálnej otázke výslovne uvedená, napriek tomu sa na ne vnútroštátny súd na niektorých miestach návrhu na začatie prejudiciálneho konania odvoláva, [43] čo naznačuje, že si uvedomuje relevantnosť týchto ustanovení pre rozhodnutie vo veci samej. Navyše Komisia sa vo svojich pripomienkach stručne vyjadrila k otázke zlučiteľnosti sporného vnútroštátneho ustanovenia s článkami 43 ES a 48 ES.

61. Súdnemu dvoru prináleží podať vnútroštátnemu súdu všetky prvky výkladu práva Spoločenstva, ktoré môžu byť užitočné pre rozhodnutie vo veci samej, bez ohľadu na to, či ich uviedol, alebo neuviedol vo svojich prejudiciálnych otázkach. [44] Vzhľadom na účinky, ktoré bude mať návrh na začatie prejudiciálneho konania na právny poriadok Grécka, by sa mohlo zdať dôležité zvážiť vyššie uvedené ustanovenia v kontexte preskúmania prejednávaného prípadu.

b) Sloboda usadiť sa

i) Uplatniteľnosť článku 43 ES a 48 ES

62. Podľa druhého odseku článku 43 ES sloboda usadiť sa zahŕňa aj právo začať vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť, založiť

39 — Pozri bod 54 týchto návrhov.

40 — Pozri GRUNDMANN, S.: c. d., § 9, bod 311, s. 136, ktorý jasne prijal tento prístup. Autor sa zamýšľa nad tým, či členské štáty majú právomoc definovať výnimky zo zásady obmedzenia ručenia kapitálových spoločností. Zastáva názor, že by bolo možné tiež tvrdiť, že neexistuje žiadna právomoc zakázať vnútroštátnemu normotvorcovi rozšíriť ručenie ďalej, a že smernica by sa mala vykladať v tomto zmysle (v súlade s primárnym právom). Autor zrejme navrhuje preskúmanie so zreteľom na pravidlá primárneho práva o slobode usadiť sa. HABERSACK, M.: c. d., § 1, bod 3, s. 1, zdôrazňuje, že základné slobody stanovujú obmedzenia vnútroštátnej organizačnej slobody normotvorcu, bez ohľadu na normy zavedené sekundárnym právom.

41 — Rozsudok zo 4. decembra 1997, Daihatsu, C-97/96, Zb. s. I-6843.

42 — Tamže, bod 18. Súdny dvor uviedol: „Je potrebné zdôrazniť, že článok 54 ods. 3 písm. g) sa musí vnímať nielen vzhľadom na články 52 a 54 Zmluvy ES, ktoré jasne ukazujú, že koordinácia právnych foriem systémov práva obchodných spoločností tvorí časť všeobecného programu zrušenia obmedzení slobody usadiť sa, ale aj vzhľadom na článok 3 písm. h) tejto Zmluvy, ktorý stanovuje, že činnosti Spoločenstva zahŕňajú aproximáciu vnútroštátnych právnych predpisov v rozsahu, aký sa vyžaduje na fungovanie spoločného trhu“.

43 — Pozri strany 5 a 7 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

44 — Pozri rozsudky z 12. decembra 1990, SARPP, C-241/89, Zb. s. I-4695, bod 8; z 2. februára 1994, Verband Sozialer Wettbewerb, nazývaný „Clinique“, C-315/92, Zb. s. I-317, bod 7; zo 4. marca 1999, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, C-87/97, Zb. s. I-1301, bod 16; zo 7. septembra 2004, Trojani, C-456/02, Zb. s. I-7573, bod 38, a zo 17. februára 2005, Oulane, C-215/03, Zb. s. I-1215, bod 47.

a viesť podniky, najmä spoločnosti v zmysle druhého odseku článku 48 ES, za podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov právom štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa. Z tohto dôvodu sú to predovšetkým obchodníci, na ktorých sa vzťahuje táto základná sloboda *ratione personae*.

63. Navyše podľa ustálenej judikatúry do vecnej pôsobnosti ustanovení Zmluvy ES týkajúcich sa slobody usadiť sa patria vnútroštátne ustanovenia, ktoré sa uplatňujú na majetkovú účasť štátnych príslušníkov členského štátu na základnom imaní spoločnosti so sídlom v inom členskom štáte, ktorá im umožňuje vykonávať istý vplyv na rozhodnutia tejto spoločnosti a určovať jej činnosti. [45] V zásade prvý odsek článku 43 ES preto chráni aj akcionárov akciovej spoločnosti za predpokladu, že majú primerane rozhodujúce postavenie v tejto spoločnosti. [46]

64. Táto podmienka je zase kľúčová pre stanovenie ohraničenia voči voľnému pohybu kapitálu. Ak majetková účasť nepostačuje na významný vplyv na rozhodovanie spoločnosti, relevantná základná sloboda nie je sloboda usadiť sa, ale voľný pohyb kapitálu. [47]

65. Súdny dvor vo všeobecnosti nedefinoval, kedy presne ide o významný vplyv patriaci do pôsobnosti slobody usadiť sa, a podľa jeho judikatúry to vyplýva z konkrétnych okolností

45 — Pozri najmä rozsudky z 13. apríla 2000, Baars, C-251/98, Zb. s. I-2787, bod 22; z 21. novembra 2002, X a Y, C-436/00, Zb. s. I-10829, bod 37; z 12. septembra 2006, Cadbury Schweppes a Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, Zb. s. I-7995, bod 31; z 13. marca 2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, Zb. s. I-2107, bod 27; z 23. októbra 2007, Komisia/Nemecko, C-112/05, Zb. s. I-8995, bod 13; zo 6. decembra 2007, Columbus Container Services, C-298/05, Zb. s. I-10451, bod 29; zo 17. júla 2008, Komisia/Španielsko, C-207/07, Zb. s. I-111, bod 60; z 22. decembra 2008, Truck Center, C-282/07, Zb. s. I-10767, bod 25; z 18. júna 2009, Aberdeen Property Fininvest Alpha, C-303/07, Zb. s. I-5145, bod 34, a z 21. januára 2010, SGI, C-311/08, Zb. s. I-487, bod 27. Uznesenie zo 4. júna 2009, KBC Bank a i., C-439/07 a C-499/07, Zb. s. I-4409, bod 70.

46 — Pozri najmä rozsudok Baars, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 22. Tento rozsudok sa týkal štátneho príslušníka členského štátu, ktorý mal v tomto štáte sídlo a vlastnil všetky akcie spoločnosti, ktorá mala sídlo v inom členskom štáte. Súdny dvor rozhodol, že 100 % majetková účasť na základnom imaní spoločnosti, ktorá má sídlo v inom členskom štáte, nepochybne zatrieďuje takéhoto daňovníka do pôsobnosti ustanovení Zmluvy o slobode usadiť sa.

47 — Pozri RANDELZHOFER, A., FORSTHOFF, U.: *Das Recht der Europäischen Union*. Hrsg. E. Grabitz, M. Hilf. Článok 43, bod 115, s. 31, a RESS, UKROW, článok 56, bod 156, s. 68. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Alber vo veci, v ktorej bol vyhlásený rozsudok z 13. apríla 2000, Baars (C-251/98, Zb. s. I-2787, bod 33), v rámci ktorých generálny advokát vysvetlil, že hranica medzi jednoduchou investíciou kapitálu do akcií v podniku, ktorý má sídlo v inom členskom štáte, a skutočným usadením sa v tomto členskom štáte by mala byť pravdepodobne stanovená v bode, kde sa akcionár prestáva obmedzovať na samotné poskytnutie kapitálu na podporu konkrétnej obchodnej činnosti vykonávanej inou osobou a začína sám seba zapájať do obchodu. Takéto zapojenie vyžaduje, aby akcionár šiel nad rámec výkonu svojich hlasovacích práv a aby sa zúčastňoval na činnostiach spoločnosti spôsobom, ktorý mu umožní skutočne vplývať na jej rozhodovanie. Pri určovaní, kedy ide o tento prípad, by mali byť zohľadnené pravidlá práva obchodných spoločností v štáte, v ktorom má podnik sídlo. Pozri rozsudky SGI, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, body 36 a 37, a Aberdeen Property Fininvest Alpha, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, body 34 a 35.

a relevantného práva obchodných spoločností. [48] Rozsudok vo veci Baars, [49] z ktorého táto ustálená judikatúra vyplýva, v každom prípade zrejme naznačuje, že je to vtedy, keď podľa skutkových okolností prípadu existuje možnosť „kontroly alebo riadenia spoločnosti“, čo nie je nevyhnutne prípad, v ktorom ide o podstatnú majetkovú účasť.

66. V zásade prináleží vnútroštátnemu súdu stanoviť [50] na základe osobitných okolností konania vo veci samej a relevantného práva obchodných spoločností, či majetková účasť 2,5 % na základnom imaní spoločnosti skutočne postačuje na významný vplyv na rozhodovanie spoločnosti alebo určovanie jej činností. V tejto súvislosti musia existovať určité pochybnosti, pokiaľ ide o to, či je táto podmienka splnená. Na druhej strane treba zohľadniť, že toto percento predstavuje iba minimálnu prahovú hranicu. Sporné vnútroštátne ustanovenie sa teda vzťahuje aj na oveľa vyššiu majetkovú účasť na základnom imaní spoločnosti, ktorá by teoreticky mohla predmetným akcionárom umožňovať významný vplyv na rozhodovanie spoločnosti a určovať jej činnosti v zmysle judikatúry Súdneho dvora.

67. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je v každom prípade jasné, [51] že väčšina sudcov vnútroštátneho súdu zastáva názor, že z dôvodu osobitných pravidiel, ktoré sa uplatňujú na akciové spoločnosti prevádzkujúce rozhlasové a televízne stanice, ako napríklad registrácia akcií atď., je potrebné predpokladať, že akcionári takýchto spoločností s majetkovou účasťou vyššou ako 2,5 % na základnom imaní spoločnosti nie sú bežnými investormi; sú profesionálnymi investormi v takom postavení, že majú vplyv na správu právnickej osoby, čiže aj prevádzku televíznej stanice. Za predpokladu, že tieto vyhlásenia sú správne, treba sa domnievať, že predmetní akcionári spoločnosti sú tiež chránení slobodou usadiť sa.

48 — Pozri RANDELZHOFER, FORSTHOFF: c. d., článok 43, bod 115, s. 31, a RESS, UKROW, článok 56, bod 156, s. 68. Poslední uvedení zdôrazňujú, že podľa judikatúry Súdneho dvora majetková účasť menšia ako 25 % by mohla pravdepodobne postačovať na významný vplyv, ak by akcionár nejakým iným spôsobom získal významný vplyv v spoločnosti, v ktorej majú majetkovú účasť aj iní akcionári. Súdny dvor však rozhodol, že vlastníctvo 10 % hlasovacích práv spravidla nepostačuje na to, aby akcionárovi priznávalo významný vplyv na rozhodovanie spoločnosti a určovanie jej činnosti.

49 — Pozri rozsudok Baars, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 19.

50 — Pozri rozsudky X a Y, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 37; Komisia/Nemecko, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 14; Komisia/Španielsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, body 35 až 39 a 61, a z 26. marca 2009, Komisia/Taliansko, C-326/07, Zb. s. I-2291, body 38 a 39.

51 — Pozri s. 4 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

68. Článok 48 ES zase stanovuje platnosť kapitoly o práve usadiť sa na spoločnosti a združenia, ktoré sa riadia súkromným a verejným právom, pričom ich za určitých podmienok vníma rovnako ako fyzické osoby. [52]

ii) Obmedzenie slobody usadiť sa

69. Pretože neexistuje nič, čo by naznačovalo, že sporné ustanovenie sa uplatňuje odlišne na vnútroštátne a zahraničné akciové spoločnosti, treba ďalej predpokladať, že toto ustanovenie nemá diskriminačný charakter.

– Článok 43 ES ako všeobecný zákaz obmedzení

70. Z tohto dôvodu je potrebné ďalej preskúmať, či toto ustanovenie predstavuje obmedzenie slobody usadiť sa v zmysle článku 43 ES a či takéto obmedzenie eventuálne môže byť odôvodnené. Podľa ustálenej judikatúry [53] článok 43 ES vylučuje každé vnútroštátne opatrenie, ktoré, aj keď sa uplatňuje bez diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti, je spôsobilé sťažovať alebo urobiť menej atraktívnym výkon slobody usadiť sa, ktorú zaručuje Zmluva pre štátnych príslušníkov členských štátov Spoločenstva.

71. V súlade s touto judikatúrou článok 43 ES stanovuje nielen zákaz otvorenej a skrytej diskriminácie, ale môže sa tiež vykladať ako všeobecný zákaz obmedzení. Obmedzeniami v zmysle článku 43 ES sú z tohto dôvodu nielen diskriminačné, ale pravdepodobne aj nediskriminačné pravidlá, t. j. opatrenia, ktoré v zásade neuvedú cudzích štátnych príslušníkov do nevýhodného postavenia úmyselne

52 — Pozri TROBERG, TIEDJE. In: von der GROEBEN, H., SCHWARZE, J.: *Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft*. Článok 48, bod 1, s. 1596.

53 — Pozri najmä rozsudky z 31. marca 1993, Kraus, C-19/92, Zb. s. I-1663, bod 32; z 30. novembra 1995, Gebhard, C-55/94, Zb. s. I-4165, bod 37; z 9. marca 1999, Centros, C-212/97, Zb. s. I-1459, bod 34; z 1. februára 2001, Mac Quen a i., C-108/96, Zb. s. I-837, bod 26; zo 17. októbra 2002, Payroll a i., C-79/01, Zb. s. I-8923, bod 26; zo 14. októbra 2004, Komisia/Holandsko, C-299/02, Zb. s. I-9761, bod 15; z 30. septembra 2003, Inspire, C-167/01, Zb. s. I-10155, bod 133; z 21. apríla 2005, Komisia/Grécko, C-140/03, Zb. s. I-3177, bod 27, a z 10. marca 2009, Hartlauer, C-169/07, Zb. s. I-1721, bod 33.
Článok 43 ES sa podstatne zhoduje s článkom 31 Dohody o EHP, na ktorého výklad je oprávnený Súdny dvor EZVO (vo vzťahu k EZVO a štátom EHP). V súlade s požiadavkami jednotnej judikatúry v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru Súdny dvor EZVO na toto ustanovenie Dohody uplatnil vyššie uvedenú judikatúru Súdneho dvora. Pozri najmä rozsudky z 26. júna 2007, ESA/Norway, E-2/06, Report of EFTA Court 163, bod 64, a zo 7. mája 2008, Seabrokers/Norway, E-7/07, Report of EFTA Court 171, bod 50. So zreteľom na požiadavku jednotnosti a potrebu dialógu medzi Súdnym dvorom a Súdnym dvorom EZVO pozri BAUDENBACHER, C.: „The EFTA Court, the ECJ, and the latter's Advocates General: a tale of judicial dialogue", *Continuity and change in EU law: essays in honour of Sir Francis Jacobs*, 2008, s. 120 a nasl.

alebo v rámci ich konkrétneho uplatnenia. [54] Článok 43 ES v podstate vylučuje každé vnútroštátne pravidlo, ktoré je spôsobilé sťažovať alebo „spôsobovať menšiu atraktívnosť" výkonu slobody usadiť sa. [55] Prostredníctvom judikatúry o voľnom pohybe tovaru a slobode poskytovať služby dal Súdny dvor do pohybu vývoj základných slobôd, a to od zákazu diskriminácie, ktorý zodpovedá pojmu „štrukturálna identita základných slobôd", až po všeobecný zákaz obmedzení. [56]

72. Podľa môjho názoru východiskovým bodom úvah pri skúmaní obmedzujúcej povahy sporného ustanovenia musí byť hypotetická úvaha, v rámci ktorej spoločnosť založená v Únii buď premiestni svoje sídlo do Grécka (primárna sloboda usadiť sa), alebo tam založí pobočku (sekundárna sloboda usadiť sa). [57] Nemožno vylúčiť, že vyhliadka narušenia obmedzenia ručenia akciovej spoločnosti, a teda riziko spoločnej osobnej zodpovednosti akcionárov za porušenie právnej úpravy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc, môže mať odstrašujúci účinok pre podniky, ktoré si želajú premiestniť sídlo z iného členského štátu do Grécka alebo si tu založiť pobočku. Uloženie sankcie spojenej s finančnou pokutou voči jej akcionárom pravdepodobne odrádza túto spoločnosť a jej akcionárov od činnosti v gréckom sektore médií. Ako vnútroštátny súd vysvetľuje, rozšírenie ručenia na akcionárov tiež spôsobuje, že nákup akcií v takýchto spoločnostiach nie je lákavý. [58] Sporné ustanovenie je teda v zásade spôsobilé urobiť menej atraktívnym pre zahraničné spoločnosti výkon slobody usadiť sa, ktorá je chránená Zmluvou.

73. V súlade so všeobecnou definíciou obmedzenia v zmysle článku 43 ES, ktorá bola

54 — Pozri SCHWARZ, G. C.: c. d., bod 136, s. 89.

55 — Pozri MUSTAKI, G., ENGAMMARE, V.: c. d., s. 40; PRATS JANÉ, S.: c. d., s. 94, a FORSTHOFF, U., SCHULZ, M.: Gläubigerschutz bei EU-Auslandsgesellschaften. In: HIRTE, H., BÜCKER, T.: *Grenzüberschreitende Gesellschaften*. 2. vyd. Berlin 2006, bod 38, s. 82, s odkazom na judikatúru Súdneho dvora. Ako tradičný príklad obmedzenia slobody usadiť sa v zmysle prvého odseku článku 43 ES, JUNG, P: *EU-Kommentar*. Hrsg. J. Schwarze. 2. vyd. Baden-Baden 2009, článok 48 ES, bod 21, spomína poplatky za zapísanie spoločností alebo ich pobočiek do obchodného registra.

56 — ULMER, P.: Schutzinstrumente gegen die Gefahren einer Geschäftstätigkeit inländischer Zweigniederlassungen von Kapitalgesellschaften mit fiktivem Auslandssitz. In: *Juristenzeitung*. 1999, s. 665, zdôrazňuje, že pravidlo „Cassis de Dijon", ktoré sa týka voľného pohybu tovaru, sa uplatní aj vo vzťahu k slobode usadiť sa, ako to stanovil Súdny dvor v nedávnej judikatúre. Pozri tiež HABERSACK, M.: c. d., § 3, bod 4, s. 4, ktorý zdôrazňuje rozsah pojmu obmedzenie slobody usadiť sa, ktorý vznikol v rámci rozhodnutí Súdneho dvora v rozsudkoch vo veciach Kraus a Gebhard.

57 — V tejto súvislosti je potrebné zohľadniť rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988, Daily Mail (81/87, Zb. s. 5483, bod 25), podľa ktorého v aktuálnom stave práva Spoločenstva články 43 ES a 48 ES, správne vyložené, nepriznávajú spoločnosti, ktorá je založená v súlade s právnou úpravou členského štátu a ktorá v tomto štáte má sídlo, nijaké právo presunúť jej centrálne riadenie a kontrolu do iného členského štátu. Na druhej strane v rozsudku vo veci Centros, už citovanom v poznámke pod čiarou 53, Súdny dvor uznal právo obchodných spoločností vytvoriť pobočku v inom členskom štáte. Pozri MARANELLI, K: Il diritto comunitario di stabilimento delle società. In: *Percorsi di diritto societario europeo*. Turino 2000, s. 122 a nasl.

58 — Pozri s. 4 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

prijatá v doterajšej judikatúre, by sa obmedzenie slobody usadiť sa v konaní vo veci samej malo považovať za existujúce. [59]

– Možnosť teleologického vymedzenia zákazu obmedzení

74. Ako sme už mali možnosť vidieť, Súdny dvor jasne predpokladá zbiehanie základných slobôd v prípade slobody usadiť sa, a to poskytnutím náležite širokého výkladu pojmu obmedzenia podľa článku 43 ES. [60] Napriek tomu ešte nezaujal jasné stanovisko k pôsobnosti prvého odseku článku 43 ES. Vzhľadom na to, že v rozsudku vo veci Keck a Mithouard [61] Súdny dvor vymedzil slobodný pohyb tovaru podľa článku 28 ES, vzniká otázka, či je opodstatnené aj dogmatické vymedzenie pojmu obmedzenia v oblasti slobody usadiť sa. Tomuto kroku môže nasvedčovať cieľ tejto základnej slobody, ktorá musí umožniť slobodnú voľbu umiestnenia sídla, ale nemôže byť prostriedkom, ktorým môžu hospodárske subjekty meniť podmienky týkajúce sa umiestnenia sídla vo vzťahu k vnútroštátnym konkurentom. [62]

75. V súlade s duchom a účelom slobody usadiť sa, ktorá má za cieľ odstraňovať obmedzenia vzťahujúce sa na obchodné spoločnosti z iných členských štátov, ktoré si zakladajú sídlo, a s cieľom práva Európskej únie týkajúceho sa obchodných spoločností zaručiť nepretržitú existenciu a identitu spoločnosti v prípade cezhraničnej zmeny sídla, [63] je v zá-

59 — Pozri GRUNDMANN, S.: c. d., § 9, bod 311, s. 137, ktorý tiež považuje rozšírenie ručenia na akcionárov predpísané právnym predpisom za obmedzenie, ale formuluje to inak. Podľa jeho názoru je sloboda usadiť sa nepochybne podporovaná, aspoň v rámci cezhraničných situácií, ak v zahraničí neexistuje obava narušenia obmedzenia ručenia spoločnosti. MÜLLER-GRAFF, P.-C.: *EUV/EGV-Kommentar*. Hrsg. R. STREINZ. Článok 48, bod 22, s. 692, skúma pravidlá narušenia obmedzenia ručenia spoločnosti na účely ochrany veriteľov a zameriava sa na to, či obmedzenia spoločnosti, ktorá má sídlo v inom členskom štáte, sú v súlade s článkom 43 ES. Podľa jeho názoru to môže byť v jednotlivých prípadoch odôvodnené. Autor teda zjavne zastáva názor, že pravidlá narušenia obmedzenia ručenia spoločnosti sú obmedzeniami slobody usadiť sa v zmysle článku 43 ES. Aj ULMER, P.: c. d., s. 665, jasne dospel k záveru, že ak je ručenie rozšírené na akcionárov spoločnosti, dochádza k obmedzeniu slobody usadiť sa, ktoré by pravdepodobne mohlo obstáť v teste proporcionality.

60 — Pozri SKOURIS, V.: Das Verhältnis von Grundfreiheiten und Grundrechten im europäischen Gemeinschaftsrecht. In: *Die Öffentliche Verwaltung*, 2006, s. 94, ktorý zdôrazňuje, že v rámci vzájomného vzťahu medzi základnými slobodami existuje paralelná tendencia („jednotný dogmatizmus základných práv"). Pri skúmaní obmedzení to umožňuje, aby osobitné obmedzenia vo vzťahu ku každej základnej slobode boli kombinované so všeobecným pojmom naliehavých dôvodov všeobecného záujmu. „Pravidlo Gebhard", ktoré sa použilo pri mnohých príležitostiach (pozri bod 70 týchto návrhov), nie je uplatniteľné konkrétne vo vzťahu k jednej základnej slobode, ale na všetky základné vzťahy.

61 — Rozsudok z 24. novembra 1993, Keck a Mithouard, C-267/91 a C-268/91, Zb. s. I-6097.

62 — Pozri FORSTHOFF, U.: Mobilität von Gesellschaften im Binnenmarkt – Spielraum für Erstreckung deutschen Rechts auf EU-Auslandsgesellschaften. In: HIRTE, H., BÜCKER, T.: *Grenzüberschreitende Gesellschaften*. 2. vyd. Berlin 2006, body 38, 39, s. 82 a nasl.

63 — Vnútroštátne ustanovenia, ktoré sa týkajú identity spoločnosti, slúžia v každom prípade ako prekážky prístupu. Na túto identitu by prekračovanie hraníc nemalo nijako vplývať. Ustanovenia, ktoré vplývajú na identitu spoločnosti, nemožno vnímať ako súčasť podmienok týkajúcich sa umiestnenia sídla, keďže nie sú vnesené do hospodárskeho subjektu zvonku, ale menia formu požívateľa slobody usadiť sa, teda spoločnosti, takpovediac zvnútra. Predstavu ochrany identity možno nájsť v judikatúre Súdneho dvora (pozri rozsudok z 5. novembra 2002, Überseering, C-208/00, Zb. s. I-9919, bod 80 a nasl.).

sade mysliteľné stanoviť rozsah pôsobnosti zákazu obmedzení v závislosti od toho, či sporné vnútroštátne ustanovenie stanovuje „osobitné prekážky prístupu“, alebo iba definuje „podmienky týkajúce sa umiestnenia sídla“. V prvom uvedenom prípade by sa uplatnil zákaz obmedzení a inak by platil iba zákaz priamej a nepriamej diskriminácie pokrytý slobodou usadiť sa. [64] Jednotlivé rozsudky vydané v oblasti slobody poskytovať služby [65] a voľného pohybu kapitálu [66] ukazujú, že Súdny dvor vníma základné slobody najmä ako nástroje otvorenia trhov, a preto pri skúmaní, či v jednotlivom prípade dochádza k obmedzeniu základných slobôd, posudzuje vnútroštátne ustanovenia podľa toho, či bránia, alebo nebránia prístupu na trh.

76. Keď sa vykoná podrobnejšia analýza, sporné vnútroštátne ustanovenie nie je ani pravidlom, ktorého cieľom je osobitne regulovať „prístup“ akciových spoločností ku gréckemu sektoru médií, ani „prekážkou“ pre niekoho, kto sa snaží o prístup k tomuto konkrétnemu sektoru. Je skôr súčasťou všeobecného právneho rámca upravujúceho prevádzku televíznych staníc. Má za cieľ zaručiť dodržiavanie právnej úpravy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc. Z pohľadu objektívneho pozorovateľa ide skôr o rámcové podmienky upravujúce prevádzku médií, ktoré by mal prevádzkovateľ televíznej stanice vždy dodržiavať. Z právneho hľadiska je povinnosť dodržiavať tieto rámcové podmienky upravujúce prevádzku médií štruktúrovaná ako zavedenie povinnosti spojenej s prevádzkou televíznej

64 — Pozri FORSTHOFF, U.: c. d., body 73 a 74, s. 544 a nasl. HABERSACK, M.: c. d., § 3, bod 7, s. 13, zastáva názor, že články 43 ES a 48 ES obsahujú zákaz obmedzení, ak je dotknutý prístup na trh, teda sloboda usadiť sa. Pokiaľ ide o uskutočňovanie obchodu spoločnosťou už usadenou na území iného členského štátu, táto spoločnosť na druhej strane podlieha všeobecným vnútroštátnym ustanoveniam. Najmä prekážky spojené s povinnými, ale nediskriminačnými pravidlami vnútroštátneho obchodného, súťažného a pracovného práva z tohto dôvodu nepatria do ochrannej pôsobnosti slobody usadiť sa. V skutočnosti sú jednoducho tzv. „spôsobmi predaja“ v zmysle rozsudku vo veci Keck. So zreteľom na zásadu proporcionality sa teda preskúmanie vnútroštátneho práva nemôže uskutočniť. Vnútroštátne právo sa môže uplatniť vo vzťahu k spoločnostiam so sídlom v inom členskom štáte za predpokladu, že nie je diskriminačné.

65 — Pozri rozsudok z 10. mája 1995, Alpine Investments, C-384/93, Zb. s. I-1141, bod 37. Rozsudok sa týkal vnútroštátneho zákazu tzv. „cold calling“, ktorý podľa názoru Súdneho dvora priamo ovplyvňoval prístup na trh so službami v iných členských štátoch. Súdny dvor preto dospel k záveru, že „cold calling“ mohol brániť obchodovaniu v rámci Spoločenstva so službami. To ukazuje, že Súdny dvor vníma základné slobody najmä ako nástroje otvárania trhu. Pozri tiež rozsudok z 11. apríla 2000, Deliège, C-51/96 a C-191/97, Zb. s. I-2549, bod 60 a nasl.

66 — Pozri rozsudok z 13. mája 2005, Komisia/Španielsko, C-463/00, Zb. s. I-4581, bod 61, v spojení s voľným pohybom kapitálu. V tomto rozsudku Súdny dvor zohľadnil vnútroštátne ustanovenia obmedzujúce investície ako obmedzenie pohybu kapitálu v zmysle článku 56 ES. Podľa názoru Súdneho dvora, hoci sa relevantné obmedzenia investičných operácií uplatnili bez rozdielu na rezidentov a nerezidentov, bolo potrebné rozhodnúť, že ovplyvnili postavenie osoby, ktorá nadobudla vlastníctvo akcií, a teda boli spôsobilé odradiť investorov z iných členských štátov od takého investovania, v dôsledku čoho ovplyvňovali prístup na trh (pozri tiež rozsudok z 13. mája 2003, Komisia/Spojené kráľovstvo, C-98/01, Zb. s. I-4641, bod 47).

stanice, a nie napríklad ako podmienka.[67] To znamená, že to nestanovuje, „či“ alebo „kedy“, ale iba „ako“ musí byť televízna stanica prevádzkovaná. Regulované sú teda len „spôsoby“ prevádzky televíznej stanice. Navyše dodržiavanie týchto spôsobov neovplyvňuje ani nepretržitú prevádzku, ani identitu akciovej spoločnosti.

77. Ak Súdny dvor podporí teleologické vymedzenie zákazu obmedzení, sporné vnútroštátne ustanovenie by malo byť zatriedené do kategórie „podmienok týkajúcich sa umiestnenia sídla“, ktoré by sa v rámci tohto výkladu nemali vnímať ako obmedzenia v zmysle prvého odseku článku 43 ES. Ak neexistuje obmedzenie slobody usadiť sa, ďalšie preskúmanie so zreteľom na články 43 ES a 48 ES by mohlo byť v zásade nepotrebné.

78. Myslím si, že v tejto súvislosti je dôležité zdôrazniť, že v judikatúre Súdneho dvora existuje tendencia, ktorá naznačuje, že Súdny dvor je v jednotlivých prípadoch pripravený súhlasiť s doslovnejším výkladom, ale to určite nemožno vykladať v tom zmysle, že opustil svoj existujúci široký výklad pojmu obmedzenia. V zásade sa skôr musí predpokladať široké vnímanie tohto pojmu. Nasledujúce úvahy sa teda zakladajú na koncepte všeobecného zákazu obmedzení.[68]

79. Preto je potrebné konštatovať existenciu obmedzenia slobody usadiť sa.

iii) Odôvodnenie obmedzenia slobody usadiť sa

80. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva,[69] že vnútroštátne opatrenia spôsobilé obmedziť výkon základných slobôd garantovaných Zmluvou musia spĺňať tieto podmienky: musia byť odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu, musia byť vhodné na zabezpečenie dosiahnutia cieľa, ktorý sledujú, a nesmú ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné

67 — Vo všeobecnom správnom práve je podmienka charakteristická tým, že podriaďuje začiatok alebo koniec účinnosti správneho aktu určitou udalosťou, ktorej vznik je neurčitý. Môže byť neurčitý nielen v tom, „kedy“ udalosť vznikne, ale aj v tom, „či“ skutočne vznikne. Na druhej strane uloženie povinnosti, na rozdiel od podmienky, predstavuje vecné pravidlo, konkrétne záväzok strany, ktorej je správny akt určený, so zreteľom na osobitné konanie, strpenie alebo opomenutie. Správny akt spojený s uložením povinnosti má okamžitý účinok bez ohľadu na to, či je povinnosť splnená. Na druhej strane podmienený správny akt je účinný iba vtedy, ak je podmienka splnená. Zavedenie povinnosti stanovuje záväzok, ktorý je vynútiteľný. Odkladacia podmienka nie je záväzná, teda nie je vynútiteľná. Pozri MAURER, H.: *Allgemeines Verwaltungsrecht*. 11. vyd. München 1997, bod 6 a nasl., s. 315 a nasl.

68 — Pozri body 70 až 73 týchto návrhov.

69 — Pozri rozsudky Kraus, už citovaný v poznámke pod čiarou 53, bod 32, a Gebhard, už citovaný v poznámke pod čiarou 53, bod 37.

na jeho dosiahnutie. Ochrana základných práv je navyše legitímnym záujmom, ktorý v zásade odôvodňuje obmedzenie základnej slobody chránenej Zmluvou ES. [70]

– Ochrana základných práv ako legitímny záujem

81. Ako už bolo vysvetlené, [71] grécka vláda odôvodňuje sporné vnútroštátne ustanovenie verejným a sociálnym záujmom. Všeobecný pohľad na relevantné vnútroštátne ustanovenia prezrádza, že pokuty stanovené v článku 4 ods. 3 zákona č. 2328/95 majú za cieľ penalizovať porušenie určitých ústavou chránených základných hodnôt vrátane ochrany vlastných osobnostných práv, rodiny a súkromia. Pokuta, za ktorú žalobca vo veci samej ručí spoločne a nerozdielne, bola uložená v dôsledku porušenia vyššie uvedených základných hodnôt, ako je to zrejmé zo skutkových zistení obsiahnutých v návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Z tohto dôvodu treba argument predložený gréckou vládou chápať tak, že sa jasne dovoláva ochrany ústavne zakotvených základných práv.

82. V tomto smere je potrebné zohľadniť, že podľa ustálenej judikatúry tvoria základné práva neoddeliteľnú súčasť všeobecných právnych zásad, ktorých dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor. Na tento účel sa Súdny dvor inšpiruje ústavnými tradíciami spoločnými pre členské štáty, ako aj usmerneniami, ktoré vyplývajú z medzinárodných právnych nástrojov ochrany ľudských práv, na ktorých tvorbe členské štáty spolupracovali alebo ku ktorým pristúpili. EDĽP má v tomto smere osobitný význam. [72] Zásady stanovené judikatúrou boli potvrdené v článku 6 ods. 2 EÚ. Toto ustanovenie uvádza, že „Únia rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií členských štátov ako základných princípov práva spoločenstva“. Navyše Súdny dvor sa viackrát opieral o Chartu základných práv Európskej únie, vyhlásenú 7. decembra

70 — Pozri rozsudok z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, Zb. s. I-5659, bod 74.

71 — Pozri bod 56 týchto návrhov.

72 — Pozri najmä rozsudky z 18. júna 1991, ERT, C-260/89, Zb. s. I-2925, bod 41; zo 6. marca 2001, Connolly/Komisia, C-274/99 P, Zb. s. I-1611, bod 37; z 22. októbra 2002, Roquette Frères, C-94/00, Zb. s. I-9011, bod 25; Schmidberger, už citovaný v poznámke pod čiarou 70, bod 71; z 27. júna 2006, Parlament/Rada, C-540/03, Zb. s. I-5769, bod 35, a z 18. januára 2007, PKK a KNK/Rada, C-229/05 P, Zb. s. I-439, bod 76.

2000 v Nice [73], s cieľom potvrdiť existenciu určitých všeobecných právnych zásad. [74]

83. Ako už Súdny dvor uviedol pri mnohých príležitostiach, [75] Spoločenstvo nemôže akceptovať opatrenia v rozpore s dodržiavaním ľudských práv, ktoré sú takto uznané a zaručené. Podľa názoru Súdneho dvora, vzhľadom na to, že sa od Spoločenstva a jeho členských štátov vyžaduje rešpektovanie základných práv, je ochrana týchto práv legitímnym záujmom, ktorý v zásade odôvodňuje obmedzenie povinností stanovených právom Spoločenstva, dokonca aj v rámci základnej slobody zaručenej Zmluvou, akou je voľný pohyb tovaru. [76]

84. V tejto súvislosti treba zdôrazniť to, že podľa judikatúry Súdneho dvora je právo na rešpektovanie súkromia, ktorého ochranu má podľa gréckej vlády sporná právna úprava za cieľ, aj základným právom chráneným právnym poriadkom Európskej únie. [77] Navyše toto základné právo je zakotvené v článku 8 ods. 1 EDĽP [78] a v článku 7 Charty základných práv [79].

85. Sporné vnútroštátne ustanovenie v tomto smere sleduje cieľ, ktorý je uznaný právnym poriadkom Únie a z tohto dôvodu je legitímny.

– Test proporcionality

86. Ako som už spomenula vo svojich návrhoch zo 14. apríla 2010 vo veci C-271/08, Komisia/Nemecko, je potrebné predpokladať, že základné práva a základné slobody sú

73 — Ú. v. ES C 364, s. 1.

74 — Pozri rozsudky zo 14. februára 2008, Dynamic Medien, C-244/06, Zb. s. I-505, bod 42; z 11. decembra 2007, International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union, C-438/05, Zb. s. I-10779, bod 43, a Parlament/Rada, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, bod 38.

75 — Pozri najmä rozsudky ERT, už citovaný v poznámke pod čiarou 72, bod 41; z 29. mája 1997, Kremzow, C-299/95, Zb. s. I-2629, bod 14, a z 3. septembra 2008, Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia, C-402/05 P a C-415/05 P, Zb. s. I-6351, bod 284.

76 — Pozri rozsudok Schmidberger, už citovaný v poznámke pod čiarou 70, bod 74, v spojení s obmedzením voľného pohybu tovaru. Pozri tiež rozsudky z 13. decembra 2007, United Pan-Europe Communications Belgium a i., C-250/06, Zb. s. I-11135, bod 41 (kultúrna politika a sloboda prejavu ako obmedzenie slobodného poskytovania služieb); Dynamic Medien, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 42, a zo 14. októbra 2004, Omega, C-36/02, Zb. s. I-9609, bod 35 (ľudská dôstojnosť ako obmedzenie slobodného poskytovania služieb).

77 — Výslovne uznané v rozsudku z 8. apríla 1992, Komisia/Nemecko, C-62/90, Zb. s. I-2601, bod 23. Pozri tiež rozsudky z 19. októbra 2004, Chen, C-200/02, Zb. s. I-9925, bod 16, a z 25. júla 2008, Metock a i., C-127/08, Zb. s. I-6241, bod 79.

78 — Podľa prvého článku 8 ods. 1 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) EDĽP má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

79 — Podľa článku 7 (rešpektovanie súkromného a rodinného života) Charty základných práv má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie.

rovnocenné. [80] To znamená, že ak v konkrétnom prípade je v dôsledku výkonu základného práva obmedzená základná sloboda, musí byť medzi nimi nastolená spravodlivá rovnováha. V tomto smere sa treba domnievať, že výkon základnej slobody predstavuje legitímny cieľ, ktorý môže obmedziť základné právo. Naopak, realizácia základného práva musí byť tiež uznaná ako legitímny cieľ, ktorý môže obmedziť základnú slobodu. Na účely stanovenia presnej hranice medzi základnými slobodami a základnými právami má obzvlášť veľký význam zásada proporcionality. V tomto kontexte sa na účely preskúmania proporcionality treba spoliehať predovšetkým na trojúrovňový model posúdenia, pomocou ktorého je potrebné vykonať kontrolu vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti. [81]

87. Z vyššie uvedených úvah je zrejmé, že napriek tomu, že ochrana základného práva na rešpektovanie súkromia je legitímnym záujmom, ktorý v zásade odôvodňuje obmedzenie základnej slobody zaručenej Zmluvou ES, akou je sloboda usadiť sa, nič to nemení na skutočnosti, že takéto obmedzenia môžu byť odôvodnené iba vtedy, ak sú vhodné na dosiahnutie cieľa, ktorý sledujú, a nepresahujú rámec toho, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie. [82]

88. Rozhodnutie o proporcionalite si vyžaduje analýzu právnych a skutkových okolností charakterizujúcich situáciu v dotknutom členskom štáte, na ktorých preskúmanie má vnútroštátny súd právomoc. [83] V prejednávanom prípade má Súdny dvor postačujúce informácie o skutkových a právnych okolnostiach, aby poskytol abstraktné posúdenie prípadu, ktorý mu bol predložený, so zreteľom na zásadu proporcionality. Vnútroštátnemu súdu prináleží zohľadniť kritériá výkladu stanovené Súdnym dvorom, keď uplatní právo Spoločenstva v konaní vo veci samej. [84]

80 — Pozri moje návrhy zo 14. apríla 2010 vo veci v konaní, C-271/08, Komisia/Nemecko, body 187 a 188. SKOURIS, V.: c. d., s. 93, sa teda nedomnieva, že existuje hierarchický vzťah medzi základnými slobodami a základnými právami. Uvádza rôzne faktory na podporu myšlienky, že sú v podstate rovnocenné, ako napríklad povaha základných práv, ktorá je podobná základným slobodám, a zbiehanie základných slobôd a základných práv v judikatúre Súdneho dvora.

81 — Pozri moje návrhy vo veci, Komisia/Nemecko, C-271/08, bod 189.

82 — Pozri rozsudky Omega, už citovaný v poznámke pod čiarou 76, bod 36; International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 75, a Dynamic Medien, už citovaný v poznámke pod čiarou 74, bod 42.

83 — Pozri rozsudky z 8. marca 2001, Gourmet International Products, C-405/98, Zb. s. I-1795, bod 33; z 13. januára 2000, Estée Lauder, C-220/98, Zb. s. I-117, bod 30 a nasl., a z 26. júna 1997, Familiapress, C-368/95, Zb. s. I-3689, bod 28 a nasl.

84 — Podľa CRAIG, P., DE BÚRCA, G.: *EU Law*. 4. vyd. Oxford 2008, s. 492, hoci článok 234 ES zveruje Súdnemu dvoru právomoc vykladať Zmluvu, výslovne mu nezveruje právomoc uplatniť Zmluvu na konanie vo veci samej. Hranica medzi výkladom a uplatnením naznačuje rozdelenie právomoci medzi Súdny dvor a vnútroštátne súdy. V dôsledku toho Súdny dvor vykladá Zmluvu a vnútroštátne súdy tento výklad uplatňujú na každý konkrétny prípad.

Vhodnosť

89. Ako grécka vláda v odpovedi na otázku Súdneho dvora na pojednávaní potvrdila, treba predpokladať, že sporné ustanovenie je v podstate založené na domnienke gréckeho normotvorcu, že akcionár, ktorého majetková účasť na základnom imaní akciovej spoločnosti je vyššia ako 2,5 %, má možnosť vplývať na riadenie spoločnosti. Táto domnienka vnútroštátneho normotvorcu je zdôraznená a preskúmaná podrobnejšie vnútroštátnym súdom a gréckou vládou v ich vyjadreniach. Vnútroštátny súd teda zdôrazňuje, [85] že akcionári takýchto spoločností, ktorých majetková účasť na základnom imaní spoločnosti je vyššia ako 2,5 %, nie sú bežnými investormi; sú profesionálnymi investormi v takom postavení, že majú vplyv na správu právnickej osoby, teda aj prevádzku televíznej stanice. Grécka vláda [86] tvrdí, že akcionári tejto kategórie môžu prostredníctvom ich účasti na valnom zhromaždení akcionárov a voľbou členov riadiacich orgánov spoločnosti napomáhať zaručiť, aby boli prijaté jasné usmernenia, pokiaľ ide o výber programov a postoj televíznej stanice k aktuálnemu dianiu.

90. Bez ohľadu na to, či sa v konaní vo veci samej táto právna domnienka uplatní, inými slovami, ako objasnila grécka vláda na pojednávaní, či žalobca vo veci samej, ktorého majetková účasť na základnom imaní spoločnosti Nea Tileorasi je iba 5 %, má skutočne významný vplyv na rozhodovanie tejto spoločnosti, čo by muselo byť konkrétne zistené vnútroštátnym súdom, [87] je v každom prípade veľmi sporné, či tento vplyv možno považovať za postačujúci, aby mal dosah na výber programov televíznej stanice takým sústredeným spôsobom, aby neexistovali žiadne porušenia právnej úpravy a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc.

91. Predovšetkým je nevyhnutné preskúmať postavenie akcionára v rámci akciovej spoločnosti. Práva akcionára možno vo všeobecnosti rozdeliť na majetkové práva, práva účasti a práva na ochranu. [88] Na rozdiel od člena riadiaceho orgánu akciovej spoločnosti – ktorý má väčšiu možnosť ovplyvňovať prevádzku

85 — Pozri s. 4 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

86 — Pozri bod 10 pripomienok predložených gréckou vládou.

87 — Pozri bod 66 týchto návrhov.

88 — Majetkové práva: právo na pridelenie nových akcií; právo na likvidačný zostatok; právo na úroky z financovania založenia spoločnosti (t. j. úroky za obdobie, ktoré sa vyžaduje na prípravu a založenie, až kým sa nezačne plná prevádzka podniku, právo používať zariadenie spoločnosti). Práva účasti: právo byť pozvaný a poznať program rokovania; právo požadovať a právo vyjadrovať názor; právo byť zastúpený na valnom zhromaždení akcionárov; právo hlasovať a právo voliť na valnom zhromaždení akcionárov; právo napadnúť rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s právnou úpravou a so stanovami. Práva na ochranu: informačné práva vrátane práva na kontrolu a práva požadovať informácie; kolektívne právo byť zastúpený v predstavenstve; práva ochrany menšiny v konaní o zrušení spoločnosti a špeciálnom audite a právo zvolať valné zhromaždenie akcionárov; iné práva začať konanie vrátane práva navrhovať neplatnosť alebo zrušenie rozhodnutí valného zhromaždenia akcionárov a nároky týkajúce sa zodpovednosti.

televíznych staníc vlastnených spoločnosťou – priemerný akcionár vykonáva svoje práva účasti spravidla tak, že sa zúčastňuje na valnom zhromaždení akcionárov, kde ma právo hlasovať. [89] V závislosti od právneho poriadku a stanov tieto práva účasti zahŕňajú voľbu a odvolávanie riadiacich a dozorných orgánov. [90] V tejto súvislosti treba zohľadniť, že v druhom uvedenom prípade je konkrétny vplyv akcionára na riadenie spoločnosti menší, a to obzvlášť preto, lebo ide iba o nepriamy vplyv. [91] Navyše podrobné vecné pravidlá upravujúce voľbu a odvolávanie orgánov sa menia v závislosti od právneho poriadku a stanov. Hoci voľbu orgánov charakterizuje všeobecná zásada, že väčšina valného zhromaždenia akcionárov volí všetkých členov, závisí od relevantných ustanovení stanov, či existuje proporcionálne zastúpenie, alebo sa jednotlivým akcionárom priznáva právo určiť, kto obsadí konkrétnu funkciu. Táto rozmanitosť okolností znamená, že pri podrobnejšej analýze by sa odhadované možnosti jednotlivých akcionárov vplývať na riadenie spoločnosti mohli zdať menej výrazné, ako sa predpokladalo.

92. Je potrebné stanoviť rozdiel medzi štruktúrou spoločnosti a vlastnou štruktúrou televíznej stanice, v rámci ktorej zohráva osobitnú úlohu programový riaditeľ ako hlava celého redakčného tímu televíznej stanice. Tomuto riaditeľovi podliehajú traja šéfredaktori, ktorí zodpovedajú za jednotlivé oddelenia. Ďalej je tu personál televíznej stanice, ktorý zodpovedá za tvorbu jednotlivých programov. Tieto osoby konajú viac-menej samostatne, v rámci svojich vlastných oblastí zodpovednosti.

93. Samotný akcionár sa teda nachádza na konci dlhého reťazca rozhodujúcich subjektov, ktorých konanie možno ovplyvňovať iba v obmedzenom rozsahu. Nemôže ani predpokladať, či niekto z personálu televíznej stanice, či už úmyselne alebo z nedbanlivosti, poruší právne predpisy a etické pravidlá upravujúce prevádzku televíznych staníc. Tieto úvahy ukazujú, že vplyv, ktorý má akcionár v rámci spoločnosti, hovorí málo o jeho skutočnom vplyve na vnútorné procesy televíznej stanice. Vnútroštátny súd by mal, ak je to potrebné, preskúmať, či možnosť vplyvu jednotlivého akcionára, ktorý sporné

89 — Pozri MUSTAKI, G., ENGAMMARE, V.: c. d., s. 189. Ako SCHMIDT, K.: *Gesellschaftsrecht*. 4. vyd. Köln; Berlin; Bonn; München 2002, s. 837, správne uviedol, valné zhromaždenie akcionárov je „miesto demokracie akcionárov“, kde akcionári vykonávajú svoje práva v záležitostiach spoločnosti.

90 — GRUNDMANN, S.: c. d., § 11, bod 394, s. 180, zdôrazňuje rozdiely v rámci jednotlivých členských štátov, pokiaľ ide o voľbu a odvolávanie orgánov. Rozdiely existujú predovšetkým v právomoci voliť členov riadiaceho orgánu, a to jednoducho preto, lebo v niektorých prípadoch je ustanovený jednodielny riadiaci orgán a v iných zasa dvojdielny. Napriek tomu v prvom prípade právomoc valného zhromaždenia voliť a odvolávať členov orgánu nie je vo všetkých členských štátoch chránená. V druhom uvedenom prípade má valné zhromaždenie typicky právomoc iba voliť dozorný orgán, a preto je vplyv iba nepriamy.

91 — Pozri GRUNDMANN, S.: c. d., § 11, bod 394, s. 180.

vnútroštátne ustanovenie považuje za samozrejmý, je v skutočnosti čisto teoretická.

94. Na druhej strane, ako správne poznamenala grécka vláda, samotný akcionár môže vykonávať svoje práva účasti, aby zabezpečil prijatie jasných usmernení, pokiaľ ide o výber programov. Možným príkladom by mohlo byť vytvorenie pravidiel správania pre personál televíznej stanice, v rámci nich by sa vyžadovalo rešpektovanie určitých právnych záujmov, ktoré majú ústavný základ, ako je napríklad ochrana vlastných osobnostných práv a práva na rodinu a súkromie. Požadovaním, aby riadiaci orgán zabezpečil, že spoločnosťou vlastnená televízna stanica a jej personál budú dodržiavať určité etické zásady, by sa prinajmenšom znížilo riziko porušení.

95. To by si s najväčšou pravdepodobnosťou vyžadovalo spoločné konanie niekoľkých akcionárov, keďže o tejto otázke by malo rozhodnúť valné zhromaždenie akcionárov. Podľa systémov práva obchodných spoločností členských štátov však právo zvolať valné zhromaždenie akcionárov a navrhovať záležitosti, ktoré sa majú prerokovať, spravidla závisí od určitého percenta majetkovej účasti dotknutých akcionárov vo vzťahu k upísanému základnému imaniu spoločnosti. Podľa článku 55 ods. 1 nariadenia č. 2157/2001 je takáto majetková účasť najmenej 10 % v prípade európskej spoločnosti. Aj keď sa však tento prah presiahne, sporné je, či by takéto preventívne opatrenie bolo spôsobilé úplne vylúčiť porušenia zo strany jednotlivých členov personálu televíznej stanice.

96. Pri skúmaní vhodnosti opatrenia je však dôležité, či môže toto opatrenie so zreteľom na aspekt kauzality a pravdepodobnosti riadiť beh udalostí smerom, ktorý zamýšľa členský štát; členským štátom musí byť v tomto smere poskytnutý určitý priestor na prognózu. Vnútroštátne ustanovenie by teda bolo klasifikované ako nevhodné iba vtedy, ak by nemalo žiadne účinky vo vzťahu k sledovanému cieľu. [92] Podľa môjho názoru sú úvahy normotvorcu, na ktorých sa sporné vnútroštátne ustanovenie zakladá, skôr teoretické. Hrozba pokuty by mohla spôsobiť, že akcionári prijmú preventívne opatrenia na zabránenie porušeniam. Takéto porušenia však nemožno úplne vylúčiť. Ustanovenie chrániť vlastné osobnostné práva a právo na rodinu a súkromie sa musí považovať za vhodné v rozsahu, v akom nabáda na ochranu týchto právnych záujmov.

92 — Pozri SCHROEDER, W.: *EUV/EGV – Kommentar.* Hrsg. R. Streinz. Článok 30 ES, článok 52, s. 476.

Nevyhnutnosť

97. Zásada proporcionality ďalej vyžaduje, aby sa priklonilo, ak sa ponúka výber medzi viacerými primeranými opatreniami, k tomu najmenej obmedzujúcemu. [93]

98. Možným alternatívnym opatrením v porovnaní s uložením pokuty v sektore médií, ako správne uviedla grécka vláda na pojednávaní, by mohlo byť odobratie licencie na prevádzku televíznej stanice príslušným dozorným orgánom. Odobratie licencie na prevádzku televíznej stanice však v uvedenom sektore predstavuje najprísnejšiu sankciu, [94] keďže je spojená so zákazom prevádzky televíznej stanice. [95] V porovnaní s tým predstavuje jednorazová pokuta uložená za porušenie právnej úpravy a etických pravidiel jednoznačne menej obmedzujúce opatrenie.

99. Napriek tomu vzniká otázka, či dokonca aj v kontexte tohto druhu sankcie by bolo mysliteľné menej obmedzujúce riešenie.

100. Samotná hrozba pokutami vo vzťahu k akciovej spoločnosti – bez toho, aby sa narušilo obmedzenie ručenia spoločnosti – by v zásade tiež bola spôsobilá prinútiť spoločnosť dodržiavať právnu úpravu a etické pravidlá upravujúce prevádzku televíznych staníc. Sporné však je, či má ten istý odstrašujúci účinok, keďže pre spoločnosť by predstavovala iba finančnú ujmu. V závislosti od finančnej situácie by spoločnosť mohla takúto stratu zvládnuť bez toho, aby nejakým podstatným spôsobom zmenila svoje správanie. Účinok takejto sankcie by nebolo možné určiť s istotou. Situácia je jasne odlišná v prípade

93 — Pozri najmä rozsudky z 18. novembra 1987, Maizena a i., 137/85, Zb. s. 4587, bod 15; zo 7. decembra 1993, ADM Ölmühlen, C-339/92, Zb. s. I-6473, bod 15; z 11. júla 2002, Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00, Zb. s. I-6453, bod 59; zo 7. septembra 2006, Španielsko/Rada, C-310/04, Zb. s. I-7285, bod 97, a z 12. decembra 2006, Nemecko/Parlament a Rada, C-380/03, Zb. s. I-11573, bod 144.

94 — Právne úpravy v mediálnej oblasti sa v jednotlivých členských štátoch líšia. Napriek tomu majú jasné spoločné črty. Odobratie licencie na prevádzku televíznej stanice je vo všeobecnosti najprísnejšia sankcia, ktorá sa nariaďuje iba v prípade opätovného páchania priestupkov. V prípade prvého porušenia sa dáva napomenutie. Okrem zrušenia licencie je ďalšou možnosťou dočasné pozastavenie licencie alebo stanovenie ďalšej podmienky. Niektoré právne úpravy v oblasti médií priznávajú mediálnym orgánom, ktoré kontrolujú súkromné televízne stanice, možnosť uložiť pokutu (pozri KÜHN, F.: *Rundfunkrecht in Indien und Deutschland*. Berlin 2006, s. 208; BAYER, J., RICKE, T.: Die Medienaufsicht in Ungarn. In: *Medien und Recht International*, 2009, s. 32 a nasl.; KIESERLING, H.: *Das Fernsehrecht Spaniens*. Frankfurt am Main 2002, s. 159; RUHLE, E.-O., FREUND, N., KRONEGGER, D., SCHWARZ, M.: *Das neue österreichische Telekommunikations- und Rundfunkrecht*. Wien 2004, s. 268).

95 — To má zasa účinok na ľudské práva, predovšetkým pokiaľ ide o rešpektovanie slobody médií. Tretia veta článku 10 ods. 1 EDĽP napríklad umožňuje zmluvným štátom vyžadovať licenciu na účely kontroly rozhlasového a televízneho vysielania na ich území. Licencie a iné obmedzenia však treba posudzovať na základe požiadaviek druhého odseku. Toto ustanovenie uvádza, že rozmanitosť médií môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, bezpečnosti verejnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabránenia úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

spoločného a nerozdielneho ručenia akcionárov, v rámci ktorého každý akcionár ručí svojím vlastným majetkom. Akcionári by mali sklon urobiť niečo pre to, aby sa tomuto ručeniu vyhli. V tomto smere nemožno oba prístupy vnímať ako rovnako účinné.

101. Pozornosť by sa namiesto toho mala upriamiť na diferencovaný prístup, zohľadniac, ako je to len možné, okolnosti konkrétneho prípadu. V dôsledku toho by sa mohlo upraviť napríklad ručenie tých akcionárov, ktorým sa konkrétne porušenie pripisuje. Vzhľadom na skutočnosť, že pokuta je klasifikovaná ako sankcia, je nevyhnutné nezákonné správanie dotknutej strany, ktoré jej možno pripísať. Takáto zmena by bránila potrestaniu akcionárov, ktorí môžu byť ochotní, ale nie sú schopní presadiť dodržiavanie opatrení na zabránenie porušení, či už vlastnými silami, alebo spoločne. V súčasnosti uplatniteľné pravidlo sa vzťahuje aj na takýchto akcionárov, a to z dôvodu jeho širokej pôsobnosti. Diferencovaný prístup by nielen obmedzil slobodu usadiť sa v menšom rozsahu, ale mal by tiež ten istý účinok ako súčasne platné pravidlo. Presná formulácia tohto ustanovenia prináleží vnútroštátnemu normotvorcovi.

102. Sporné vnútroštátne ustanovenie teda nie je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorý sleduje.

Primeranosť

103. Napokon treba zaručiť, aby uložené zaťaženie nebolo neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom. [96]

104. Podľa môjho názoru v súvislosti s ochranou právnych záujmov s ústavným základom, akým je napríklad vlastné osobnostné právo a právo na rodinu a súkromie, by vnútroštátnemu normotvorcovi mala byť priznaná určitá diskrečná právomoc [97]. Táto právomoc však nemôže byť taká široká, aby akcionári ručili za porušenia, ktoré im nemožno pripísať. Navyše z dôvodu špecifickej štruktúry spoločnosti a televíznej stanice nemožno takéto porušenia úplne vylúčiť. V tomto prípade je sloboda usadiť sa obmedzená viac, ako je nevyhnutné, na ochranu vyššie uvedených právnych záujmov.

105. Ak možno predpokladať, že cieľom sporného vnútroštátneho ustanovenia je v podstate viesť akcionárov k prijatiu preventívnych opatrení, bolo by primeranejšie zaviazať ručením iba akcionárov, ktorí majú

96 — Pozri najmä rozsudky Maizena a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 93, bod 15; ADM Ölmühlen, už citovaný v poznámke pod čiarou 93, bod 15; Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný v poznámke pod čiarou 93, bod 59; Španielsko/Rada, už citovaný v poznámke pod čiarou 93, bod 97, a Nemecko/Parlament a Rada, už citovaný v poznámke pod čiarou 93, bod 144.

97 — Súdny dvor tiež uznal, že členským štátom prináleží diskrečná právomoc pri stanovení, ktoré ustanovenia sú najvhodnejšie na to, aby sa zredukovalo porušovanie základných slobôd z dôvodu, že si ponechávajú významnú právomoc, pokiaľ ide o udržiavanie verejného poriadku a zabezpečovanie vnútornej bezpečnosti (pozri rozsudok z 9. decembra 1997, Komisia/Francúzsko, C-265/95, Zb. s. I-6959, bod 33).

významný vplyv nielen v spoločnosti, ale aj na riadiaci orgán spoločnosti, teda nepriamo na rozhodujúce subjekty televíznej stanice. V prípade 2,5 % podielu na základnom imaní spoločnosti v tejto súvislosti existujú pochybnosti. Ako sa spomína vyššie, je sporné, či jednotliví akcionári sú na základe vlastných síl v takom postavení, aby si vynútili dodržiavanie opatrení týkajúcich sa predchádzania porušovaniu právnych predpisov a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc.

106. V dôsledku toho je bremeno akcionárov vo vzťahu k sledovaným cieľom neprimerané.

107. Vzhľadom na vyššie uvedené som dospela k záveru, že sporné vnútroštátne ustanovenie nemožno považovať za primerané. Zakladá sa na takom pomere medzi slobodou usadiť sa, ako základnou slobodou, a základným právom na rešpektovanie súkromného a rodinného života, ktorý nie je v súlade s právom Spoločenstva.

iv) Predbežný záver

108. Celkovo možno konštatovať, že články 43 ES a 48 ES bránia vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/1995.

c) Voľný pohyb kapitálu

i) Uplatniteľnosť článku 56 ES

109. Otázku zlučiteľnosti s ustanoveniami Zmluvy o voľnom pohybe kapitálu je potrebné preskúmať iba v rozsahu, v akom vzhľadom na tieto ustanovenia sporné vnútroštátne ustanovenie zahŕňa samostatné obmedzenie a ustanovenia Zmluvy týkajúce sa slobody usadiť sa sa neuplatnia. [98]

110. So zreteľom na moje úvahy uvedené v bodoch 63 až 66 týchto návrhov a týkajúce sa pôsobnosti článkov 43 ES a 48 ES sa zdá nevyhnutné na základe článku 56 ES uskutočniť preskúmanie, iba pokiaľ ide o tých akcionárov, ktorých majetková účasť na základnom imaní spoločnosti je vyššia ako 2,5 %, no napriek tomu im táto majetková účasť neumožňuje významne vplývať na rozhodovanie spoločnosti a určovať jej činnosti. [99]

98 — Pozri rozsudok X a Y, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 66.

99 — Pozri rozsudky X a Y, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 68, a Komisia/Španielsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, body 35 až 39.

ii) Obmedzenie voľného pohybu kapitálu

111. Podľa ustálenej judikatúry [100] článok 56 ods. 1 ES všeobecne zakazuje obmedzenie pohybu kapitálu medzi členskými štátmi.

112. Pri absencii definície pojmu „pohyb kapitálu“ v Zmluve ES na účely článku 56 ods. 1 ES Súdny dvor uznal indikatívnu hodnotu nomenklatúry pripojenej k smernici Rady 88/361/EHS z 24. júna 1988, ktorou sa vykonáva článok 67 Zmluvy (článok zrušený Amsterdamskou zmluvou) [101]. Pohyb kapitálu v zmysle článku 56 ods. 1 ES preto tvoria predovšetkým priame investície vo forme účasti v podniku prostredníctvom vlastníctva akcií, ktoré umožňujú efektívnu účasť na jeho riadení a kontrole („priame“ investície), ako aj nadobúdanie cenných papierov na kapitálovom trhu len so zámerom uskutočniť finančné investície bez úmyslu vplývať na riadenie a kontrolu podniku („portfóliové“ investície). [102]

– Článok 56 ES ako všeobecný zákaz obmedzení

113. Pokiaľ ide o tieto dve formy investícií, Súdny dvor spresnil, že podľa článku 56 ods. 1 ES sa vnútroštátne opatrenia musia kvalifikovať ako „obmedzenia“, ak sú spôsobilé zabrániť alebo obmedziť nadobúdanie akcií v dotknutých podnikoch alebo ak sú spôsobilé odradiť investorov z iných členských štátov od investovania do ich kapitálu. [103]

100 — Pozri najmä rozsudky Komisia/Nemecko, C-112/05, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 17; z 28. septembra 2006, Komisia/Holandsko, C-282/04 a C-283/04, Zb. s. I-9141, bod 18; Komisia/Spojené kráľovstvo, už citovaný v poznámke pod čiarou 66, body 38 a 43; zo 4. júna 2002, Komisia/Francúzsko, C-483/99, Zb. s. I-4781, body 35 a 40. To isté by sa malo uplatniť aj na článok 40 Dohody o EHP, ktorý sa podstatne zhoduje s článkom 56 ES. Ako Súdny dvor EZVO rozhodol v rozsudku z 23. novembra 2004, Fokus Bank, E-1/04, Report of EFTA Court 11, body 22 a 23, s odkazom na rozsudok Súdneho dvora z 23. septembra 2003, Ospelt a Schlössle Weissenberg, C-452/01, Zb. s. I-9743, bod 28, a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs v rovnakej veci (body 72 a 73), ustanovenia o voľnom pohybe kapitálu stanovené v Zmluve ES a Dohode EHP sú v podstate totožné.

101 — Ú. v. ES L 178, s. 5; Mim. vyd. 10/001, s. 10.

102 — Pozri rozsudky zo 16. marca 1999, Trummer a Mayer, C-222/97, Zb. s. I-1661, bod 21; Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 100, body 36 a 37; Komisia/Spojené kráľovstvo, už citovaný v poznámke pod čiarou 66, body 39 a 40, a Komisia/Holandsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 100, bod 19.

103 — Pozri rozsudky zo 4. júna 2002, Komisia/Portugalsko, C-367/98, Zb. s. I-4731, bod 45; Komisia/Francúzsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 100, bod 41; z 2. júna 2005, Komisia/Taliansko, C-174/04, Zb. s. I-4933, body 30 a 31; z 19. januára 2006, Bouanich, C-265/04, Zb. s. I-923, body 34 a 35; Komisia/Holandsko, už citovaný v poznámke pod čiarou 100, bod 20, a Komisia/Nemecko, už citovaný v poznámke pod čiarou 45, bod 19.

114. Ako už bolo vysvetlené,[104] riziko spoločného osobného ručenia akcionárov môže odrádzať potenciálnych investorov, osobitne preto, lebo účasť v takomto podniku zahŕňa vedľajšie finančné riziko, ktoré ide nad rámec bežného obchodného rizika. V tejto súvislosti sa opäť odkazuje na zistenia vnútroštátneho súdu, podľa ktorých rozšírenie zodpovednosti na akcionárov robí kúpu akcií v týchto konkrétnych podnikoch neatraktívnou, ako je to v prípade žalobcu vo veci samej.

115. Podľa tejto širokej definície, ktorá bola doteraz prijatá Súdnym dvorom, by sa obmedzenie v zmysle článku 56 ods. 1 ES malo vnímať tak, že v prejednávanom prípade existuje.

– Možnosť teleologického vymedzenia zákazu obmedzení

116. Tak ako pri slobode poskytovať služby Súdny dvor vo svojej doterajšej judikatúre naznačil možnosť teleologického vymedzenia zákazu obmedzení voľného pohybu kapitálu.[105] S cieľom čo najväčšej možnej konvergencie základných slobôd by preto bolo úplne mysliteľné vykonať aj teleologické vymedzenie zákazu obmedzení v oblasti voľného pohybu kapitálu a rozlišovať podľa toho, či sporné vnútroštátne ustanovenie stanovuje „konkrétne prekážky prístupu“, alebo iba definuje „podmienky týkajúce sa umiestnenia sídla“. Odlišný výklad dvoch základných slobôd by nevyhnutne viedol k rozporu v zaobchádzaní s veľkými a malými akcionármi, keďže zatiaľ čo veľkým akcionárom by sa bránilo opierať sa o slobodu usadiť sa, malým akcionárom by sa povoľovalo konať voči spornému vnútroštátnemu ustanoveniu z dôvodov, že existuje obmedzenie voľného pohybu kapitálu. Ak veľkí akcionári nemôžu odvodzovať zo základných slobôd žiadne právo aproximovať podmienky týkajúce sa umiestnenia sídla,[106] nemalo by to byť možné ani pre malých akcionárov. Navyše neexistuje nijaký dôvod na rozdielne zaobchádzanie, keďže obe kategórie akcionárov majú úplne rovnaké postavenie.

117. Pokiaľ ide o sporné vnútroštátne ustanovenie, malo by sa uviesť, že samo osebe neobmedzuje možnosť akcionárov zúčastňovať sa na činnostiach spoločnosti s cieľom vytvoriť alebo zachovať trvalé a priame

104 — Pozri bod 68 týchto návrhov.

105 — Pozri poznámku pod čiarou 66 týchto návrhov.

106 — V bode 74 týchto návrhov som v súvislosti so slobodou usadiť sa spresnila, že táto základná sloboda nemá za cieľ byť nástrojom pre hospodárske subjekty, ktorý by menil podmienky týkajúce sa umiestnenia ich sídla voči vnútroštátnym konkurentom. To isté sa musí uplatniť vo vzťahu k voľnému pohybu kapitálu.

ekonomické spojenia s ňou, čo im umožňuje účinnú účasť na riadení spoločnosti alebo jej kontrole. Neexistujú ani *de iure*, ani *de facto* prekážky prílevu priamych investícií. Toto ustanovenie ani špecificky nereguluje povahu a podmienky investícií v spoločnostiach v gréckom sektore médií. V súlade s mojimi vyššie uvedenými úvahami [107] by skôr malo byť sporné vnútroštátne ustanovenie skutočne zatriedené do kategórie „podmienok týkajúcich sa umiestnenia sídla“, čo by sa, ak by bol zužujúci teleologický výklad prijatý, nevykladalo ako obmedzenie v zmysle článku 56 ods. 1 ES.

118. Ako som už vysvetlila, [108] s výnimkou jednotlivých prípadov však neexistuje nič, čo by naznačovalo, že by bol Súdny dvor pripravený opustiť svoj existujúci široký výklad pojmu obmedzenia. Nasledujúce úvahy sa z tohto dôvodu zakladajú na koncepte všeobecného zákazu obmedzení.

119. Z tohto dôvodu existuje obmedzenie voľného pohybu kapitálu. Treba tiež preskúmať, či toto obmedzenie možno odôvodniť a či obstane v teste proporcionality.

iii) Odôvodnenie

– Ochrana základných práv ako legitímny záujem

120. Vzhľadom na to, že účelom sporného vnútroštátneho ustanovenia je ochrana základného práva na rešpektovanie súkromného života, sleduje toto ustanovenie cieľ uznaný právnym poriadkom Únie, ktorý je legitímny a v zásade môže odôvodňovať obmedzenie. [109]

– Test proporcionality

121. Vzhľadom na to, že podľa tejto právnej úpravy ručia aj akcionári, ktorí nemajú významný vplyv na rozhodovanie spoločnosti, sa uvedená právna úprava nezdá byť spôsobilou chrániť vyššie uvedené právne záujmy, obzvlášť keďže táto kategória akcionárov môže urobiť menej pre to, aby zabránila porušovaniu právnych predpisov a etických pravidiel upravujúcich prevádzku televíznych staníc.

107 — Pozri bod 76 týchto návrhov.

108 — Pozri bod 78 týchto návrhov.

109 — Pozri bod 85 týchto návrhov.

122. Keďže je možné si predstaviť menej obmedzujúce opatrenia, ktoré ponúkajú tú istú šancu na úspech, predovšetkým ručenie akcionárov, ktorí skutočne majú vplyv na riadiaci orgán spoločnosti a rozhodovacie štruktúry televíznej stanice alebo ktorým možno porušenie skutočne pripisovať, ručenie časti skupiny akcionárov, ktorá je v tomto prípade relevantná, nemožno považovať za nevyhnutné.

124. V dôsledku toho nemožno sporné vnútroštátne ustanovenie považovať za primerané. Zakladá sa na takom pomere medzi voľným pohybom kapitálu, ako základnou slobodou, a základným právom na rešpektovanie súkromného života a rodiny, ktorý nie je v súlade s právom Spoločenstva.

iv) Predbežný záver

123. Pochybnosti, ktoré boli vyjadrené v súvislosti s obmedzením slobody usadiť sa, sa uplatnia o to viac vo vzťahu k voľnému pohybu kapitálu. Obmedzenie tejto základnej slobody nespĺňa požiadavku primeranosti, ak nie je užitočné na ochranu základného práva. Voľný pohyb kapitálu poskytuje ochranu iba tým akcionárov, ktorí nie sú v postavení, ktoré by im umožňovalo významne vplývať na rozhodovanie spoločnosti a určovať jej činnosti. Skutočnosť, že pokutu im možno uložiť aj napriek tomu, dokazuje, že ide o neprimerané obmedzenie tejto základnej slobody.

125. Na záver možno konštatovať, že článok 56 ods. 1 ES bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/1995.

VII – Návrh

126. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku položenú Simvoulio tis Epikratias takto:

1. Prvá smernica Rady 68/151/EHS z 9. marca 1968 o koordinácii ochranných opatrení, ktoré členské štáty vyžadujú od obchodných spoločností na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb v zmysle druhého odseku článku 58 Zmluvy s cieľom zabezpečiť rovnocennosť týchto ochranných opatrení v rámci celého Spoločenstva nebráni vnútroštátnemu ustanoveniu, akým je článok 4 ods. 3 zákona č. 2328/1995, na základe ktorého pokuty uvedené v predchádzajúcich odsekoch tohto článku v prípade porušenia platnej právnej úpravy a etických pravidiel, ktoré upravujú prevádzku televíznych staníc, možno uložiť nielen akciovej spoločnosti, ktorá je držiteľom licencie na založenie a prevádzku televíznej stanice, ale spoločne a nerozdielne s ňou aj všetkým akcionárom, ktorí vlastnia viac ako 2,5 % základného imania.

2. Na druhej strane články 43 ES, 48 ES a 56 ES bránia vnútroštátnemu ustanoveniu, aké je opísané v bode 1 vyššie.